

ABONAMENTUL:
Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14— ”
Pe 3 luni . . . 7— ”
Pe o lună . . . 2-40 ”
Pentru România și străinătate:
Pe un an . . . 40— franci
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 1 a.

INSERTIUNILE
se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se în-
napoiază.

Inainte

Cu toate semnele ce se manifestă de la o vreme și cari prevestesc începutul unei ere de înverșunată ofensivă din partea dușmanului secular al ființei noastre naționale, astăzi totuși avem cuvânt a fi optimiști.

Căci dacă împrejurări de ordin extern pun într-o situație mai primejdioasă cauza noastră națională, în schimb forțe morale de-o importanță covârșitoare, sporesc curajul și voia de luptă a conducătorilor ei.

După un an de zbuțumări, de confuzie, de nesigurantă și de ezitări opiniunea publică românească singura dela care se poate aștepta mângâiere și îndemn în lupta ingrată ce ducem noi aici, începe să văză clar și să se pronunțe răspicat în chestiunea care de un an de zile absoarbe toate forțele noastre.

Aceasta chestiune este cunoscută.

Este acțiunea de desființare a partidului pe care un grup fără de răspundere, profitând de un organ însinuat în simpatiile publicului a pornit-o de mai mult de un an de zile.

Se cunosc peripețiile penibile ale acestei lupte pornită în numele ideii de primenire: „Primenirea ideilor prin primenirea persoanelor“.

În buna lor credință, aceia, cari nu puteau vedea desființarea partidului când era

vorba doar de realizarea unei cauze atât de bune, întrebau:

Cari sunt ideile voastre; aveți o concepție superioară de înțelegere a lucrurilor, un program mai bun decât cel actual, soluții mai frumoase, o tactică infaibilă?

Aveți persoane mai pregătite?... Elemente mai de valoare?... Unde sunt?

Nu au adus nici o idee nouă, nu au afirmat nici o tactică, nu au susținut nici un program.

Drept orice răspuns la toate întrebările noastre au răspuns: „Generația tânără“ voiește o mai intensă luptă națională „are exigențe culturale mai mari“ „dorește intelectualizarea politicii noastre“. Nici o afirmare precisă care să poată fi discutată.

Sunteți nemulțumiți de persoane? Actualii conducători au făcut oare ceva greșeli? Văzut-ați fapte cari trebuiau și puteau fi făcute și nu au fost făcute? Spuneți-le cari sunt?

Drept orice răspuns ni-s'a spus: Sufletul generației tinere este mai aproape de curentele culturii naționale din regat. Bătrânii sunt firi romantice, cari se mulțumesc cu fraze late pe când tinerii sunt realiști.

Dar care este dovada romantismului bătrânilor și care este dovada realismului și a culturii voastre superioare?

Nu s'a răspuns nimic...

Convorbiri cu un milionar

de Oskar Blumenthal

Întâmplător am făcut cunoștința unuia din acei milionari americani, de a le cărui toane a tremurat un deceniu întreg toată lumea financiară. Unde se adunau mai mulți uriași capitaliști, ca să facă un trust ca să pună singuri mâna pe cutare industrie mondială înfloritoare, el nu lipsea nici odată. Unde era vorba ca sub scutul binefăcător al legii să făurească, din prospectul unei societăți pe acții, o cheie ca să spargă casse străine, mâna lui era în joc. În toate catastrofele mari de bursă, unde era vorba, ca prin o lovitură de stat, pregătită înainte, să sdrobească într-o singură oră pe toți cei mici și slabi, fără nici o milă, el era capul. De câțiva ani s'a retras cumintecu milioanele sale. Eu l'am cunoscut într-un club din Londra. Ne-am întâlnit iară la un negustor mare de lucruri de artă, unde numai cu mare greu l'am putut opri, ca din șapte gobelinuri prețioase ce i-se oferiau, să nu aleagă pe cel mai fără preț, din punct de vedere artistic. Cunoștința noastră am condus-o apoi în „hotel Cecil“. La a treia întâlnire am ajuns mai intimi unul cu altul. Mai târziu am convenit mai des și fiindcă dânsul îmi descoperea bucuros păreri sale plutoerate cu sinceritatea provocatoare a unui om, pe care nime nu l' putea abate dela convingerile sale, mi-am notat câteva din observările sale.

„Știi ce mă năcăjește mai mult? Incepu nababul într-o zi. Că conceptul de milionar are o elas-

ticitate atât de mare în urma diferenței de valută din țările singuratic. În Anglia trebuie să aibi cel puțin un milion de funți sterline (à 25 K.), ca să-ți zică milionar. În Germania însă titlul acesta de onoare, îl capeti deja cu un milion de mărci (à 120 K.), iar în Franța cu o sdranță de milion de franci — preț de batjocură, ca titlul de doctor în Philadelphia... Numai împrejurării acesteia atribui eu faptul, că astăzi se observă pretutindenea în Europa un proletariat nesuferit de milionari.

Într-o clipă de bunăvoință îmi zise: „Să-ți încredințez eu d-tale o observare? Dorința de a câștiga un al doilea milion, costă foarte adesea stăpânirea celui dintâi. De aceea, dragul meu, îți dau statul, că dacă ai ajunge odată atât de departe, să fi bun bucuros și să te retragi cu milionul cel dintâi. Atunci este bine să te împaci cu conștiința, că în lumea asta nu pot să fie numai oameni bogăți! Și și dacă n'ai putea fi primit în cluburile miliardarilor din New-York și Chicago, mai există și societăți de milionari mai sărăcuți... Omul să se întindă după straiu.

Într-una de zile am avut plăcerea malițioasă a-i prezenta ideile cari nu lingusiau ale unei psihologii de milionari de Cesar Lombroso. Își ieșise din fire. „Și ce vrea dela noi, acest domn Lombroso, cu impertinențele sale îmbrăcate în știință! Înainte de toate nu este tocmai lucru curajos dela un autor, să-și tocească glumele de milionari... el știe prea bine, pe cât de puțin din cetitorii săi îi genează lucrul acesta. Și apoi, chiar și numai gân-

Am făcut apel la naționalismul lor punându-le în vedere necesitatea de existență a acestui partid ale cărui organe nu pot fi terfelite, isbite în autoritatea lor, fără de primejdierea existenței sale de care depinde însăși condiția de manifestare politică a acestui neam.

În fiecare cinci ani conferința națională se întrunește spre a delega din sânul ei pe aceia cărora are să le încredințeze destinele partidului național. Până acuma nu s'a văzut o conferință națională care să nu fie seamă de oameni de valoare intelectuală și morală, de elementele cari au dovedit putere de muncă, însușiri de organizare. Dacă aveți concepții noi discutați-le, dacă aveți calități de muncă dovedite-le și veți fi aleși...

Oricând a fost vorba însă, de muncă de luptă, de adunări populare ce trebuiau ținute, de lupte electorale ce trebuia purtate, de jertfe materiale ei au fost în umbră așteptând numai momentul spre a veni cu critica demoralizatoare, cu calomniile otrăvitoare săpând ceas cu ceas temelile organismului politic al acestui popor.

Pentru că acțiunea lor nu era determinată de dorul de a face mai bine, ceea ce se poate și în afară de partid și de comitetul național ci de ambiții nemăsurate de o parte, de calculul rece de a slăbi sau de a desființa partidul în vederea anumitor scopuri care numai *astfel* se pot realiza de altă parte.

În fața acestei penibile situații lumea românească cuprinsă parcă de o stranie halucinație, azista la agonia în care se

dul acesta să cerceteze el tocmai onorabilitatea trecutului nostru! Ca și când peste tot, un miliard ar avea și un trecut!

Tie vieața lui de mai nainte împănată cu cât de multe dungi nelămurite, cu nici o cută nu i-se acopere trecutul lui oricât de pătat, decât cu o plapomă de tot subțire de note de câte o mie de dolari și societatea are foarte mare dreptate dacă îi cruță cu amabilitate. Pentru că, în cele din urmă, milioanele au putere clarificatoare și, din tineri cu trusturi, au ieșit binefăcători bătrâni... Uită-te la râurile cele mari, toate răsar din izvoare cristaline de munte, în curgerea lor însă, se înămolesc tot mai mult. Cu bogățiile cele mari este întors lucrul. Se scurge adesea din izvoară murdare, dar cu cât undele plutesc mai departe, cu atât aruncă mai mult nămol dela ele... și onorabilitatea, care la început ți-o permitea numai ca lux, și se preface în sfârșit trebuință.

Și spiritul de câștig, zise el cu altă ocazie, își are marii săi genii. În țara noastră sunt genii, cari au început cu defraudări de tot neînsemnate dela casa manuală de porto... dar deja, după câțiva ani, li-se putea încredința să cocoloșească cele mai mari bilanțuri.

Dintre epigramele unui scriitor german am aflat următoarea sentință:

Ocazia face și oameni cinstiți: „Omul ăsta cunoaște lumea“, răsă nababul meu, când i-am împărțit sentința. „Dar nu numai ocazia... și bogăția are puterea de a face cinstit. Numai cât a-verează trebuie să fie destul de mare. Pentru că dacă

sbătea partidul național nepăsătoare ca la un spectacol străin.

Pe când *aci* era în joc existența partidului național, care nu poate trăi decât prin autoritatea organelor sale reprezentative, de dincolo, mai ales din România, ne veniau sfaturi de înțelegere, de aprecieri care ne vorbeau de „cele două grupări” ca și cum tot atâta face „Tribuna” d-lui Bocu cât întregul comitet național; ca și când tot aceleași ambiții și scopuri inavuabile care pot pune în mișcare pe d-nul Bocu ar putea să miște și pe niște bărbați ca Aurel Vlad, Mihali, Vaida-Voevod, Vasile Lucaciu, Iuliu Maniu ș. a. care de pe urma politicii naționale nu s'au ales decât cu jertfe și cu suferințe și care de o mie de ori ar fi fost mai câștigați ca liniște personală dacă nu ar fi ținut la existența partidului și nu ar fi apărât-o.

Această dezorientare a publicului românesc era de un efect cât se poate de dezastruos pentru cauza partidului. Căci nu există primejdie mai mare pentru izbânda unei cauze de cât atunci când cei chemați și datori să o sprijine, nu sunt bine lămurii asupra ei. O cauză națională nu pierd atuncia când e combătută de acela ale cărui interese le primejduiește ci atunci când e nesocotită de aceia al căror interes național cere să fie sprijinită.

Și iarăși este aproape de mîntea omului ca atâta timp cât elementul de dizoluție națională se ascunde sub aparența intransigenței naționale și este necunoscut de publicul chemat să se pronunțe este infinit mai primejdios și mai greu de înlăturat decât atunci când fiecare îl apreciază cum se cuvine și când conștiința organizmului național — care e opinia publică — îl declară ca atare.

Iată însă că opiniunea publică românească începe să se lămurească.

Incepe să vadă că aici nu e vorba de două grupări cari luptă pentru mai bine ci de existența partidului național care este primejduită de un organ fără de răspundere în dosul căruia se mișcă o grupare anonimă.

S'a ridicat masca și s'a văzut că sub firma falsă a așa numitei generații nouă se ascund numai câteva elemente naufragiate care nu reprezintă nici generație nouă și nici vre-un capital moral sau intelectual.

Și ast-fel opiniunea publică românească începe să-și spună cuvântul...

Bărbații cei mai autorizați ai neamului, organele de publicitate cele mai imparțiale și mai mari cum este ziarul „Universul” își ridică glasul spre a condamna acțiunea de primejduire a partidului.

Zilnic sosesc la redacția noastră scrișori de încurajare din toate părțile dela învățătorii celor mai umile sate până la oamenii celor mai înalte situații...

Conștiința publică românească se trezește, iar noi lăsăm până acuma în voia soartei simțim cum cauza ce am apărât devine, așa cum trebuia să fie dela început, cauza întregului neam românesc.

Și acest simțământ ne inspiră o mișcare de neîntrecută încredere și mândrie. De acuma simțim că comitetul național va birui și că partidul național va trăi și va putea iarăși lupta cu puteri și mai mari împotriva dușmanului secular al ființei noastre.

Având cu noi întreaga opiniune publică românească, de acuma nu ne mai temem de loviturile dela spate.

Aceia cari le-au dat până acuma în fața rostirei hotărâte a opiniei românești vor trebui ori să înceteze ori să treacă fățiș în tabăra acelora ai căror *auxiliari clandestini* au fost până acuma.

Iar de tabăra dușmanilor fățiși nu avem să ne temem, cât timp opiniunea publică românească — conștiința neamului nostru — e cu noi.

Înainte.

Telegrama tinerimei române din Viena către teologii din Oradea-mare.

Studentimea română din Viena a expediat următoarea telegramă teologilor eliminați din seminarul din Oradea-mare:

Voaă mucenicilor dragostii de neam, vrednicii apărători ai sufl-

aurul este așezat în grămezi respectabile, își capătă o putere, care se luminează făcându-se așa zicând, să vezi o mezuină între al tău și al meu.

„Cum îți place portretul meu? mă întrebă într-o după amiază și mă conduse în fața unui tablou lucrat de un mare pictor german.

„Imi dai voie să fiu sincer?”

„Te rog?”

„Pe cât sunt de artistic redate trăsăturile feții d-tale — prin ținuta, care ai luat-o, tabloul nu-ți samănă?”

„Cum așa?”

„Fiindcă ți-ai băgat mâna în buzunarul d-tale propriu?”

El zimbi așa de măgulit, ca și când i-aș fi adus cine știe ce laudă.

„Moralitate în daraveri...” abea am atins cu oarecare grijă întrebarea asta și americanul mă întrepruse numai decât iritat:

„La, ascultă! moralitate în afaceri este un concept relativ, care trebuie să se cântărească după mărimea obiectului, la care are să se încerce. Când un boier mare înșală pe un vecin al său cu un petec neînsemnat de moșie, comite o hoție murdară. Când însă o putere mare, ia dela alta o provincie întreagă, ea nu răpește, ci cucerește. În afaceri încă nu este altfel. Câteva sute de bancnote de dolari se pot fura, milioanele numai cucerii.”

„Și cum să cucerească milioanele?”

„Reteta nu se poate prescrie pentru toate cazurile. De multe ori le cauți în zadar în toată

viața, ca în sfârșit să le câștigi într'un singur ceas bine folosit. Pentru aceasta îți trebuie multă minte, mult noroc, și înainte de toate, o doză îndesată de nepăsare. Cu o inimă bună încă nu s'a făcut nime mare milionar — pentru că în afaceri este o zicală: inima, la o parte! Trebuie să aibi curaj a sugruma fără milă existențele cu mult mai mici, ca, în locul lor, să pui una mare.

Câteodată între o mie de sincerități cinice, se amestecă și o vorbă împăciuitoare tratând un număr de ziar imi zise după un dejuu din club: „Nu înțeleg, de ce, de câte ori cumpăr un tablou scump, ziarele imi laudă simțul meu artistic? Și pentru ce, de câte ori dăruiesc câte o mie pentru un scop de binefacere, mă numesc prieten nobil al omenimei?... Zău, îți mărturisesc, că eu n'am nici o aspirație la gloria asta. Ce privește iubirea mea de oameni, nu-i nici pe jumătate așa de mare, ca cunoștința mea de oameni... mă înțelegi... iar simțul meu artistic? Bunule, sfinte! despre tema asta nici să nu vorbim. Numai cu câțiva ani mai înainte am crezut că praeraffaeliții sunt o sectă și că școala veristică este un așezământ de instrucție. Se ține însă de datorințele mele sociale, ca să pun în bugetul meu anual o anumită sumă pentru artă și pentru iubirea de oameni. Este un tribut, cu care sunt dator semenilor mei, ca să-mi iee mai puțin în nume de rău milioanele mele, și tributul acesta îl plătesc foarte regulat, pentru că niciodată nu m'am obișnuit să aștept admonieri pentru datorile mele.

Bucurie însă nu am multă din aceasta — poate

tului românesc, vă trimitem salutul nostru frățesc. Înainte!

Dr. Mihai A. Popovici, A. Cotruș, I. Harșia, Const. Oancea, D. Marmeliuc, I. Vintilă, I. Grămadă, L. Bancu, C. Nedelcu, D. Cosma, G. Tamaș, B. Isailă, Dion Benea, I. Movărean, A. Vointhi, Gh. Ioaneti, Ilie Braja, I. Hozan, T. Cavași, Rom. Mărcușiu, Oct. Doctor, C. A. Babeș, G. Pridie, R. Doctor, G. Stănescu, H. Filipescu.

Starea contelui Aehrenthal. „Nenes Wiener Tagblatt” aduce știrea, că boala contelui Aehrenthal s'a agravat în ultimile zile, încât starea contelui a devenit îngrijorătoare. Bolnavul nu voiește să primească nici un fel de nutremânt și puterea de voință a perdut-o total. Ziua întreagă contele zace apatic pe o sofă sau într'un scann de odihnă, fără de a arăta cât de puțin interes față de cele ce se petrec în jurul lui.

Pentru de a preveni nașterea unei aprinderi de plămâni bolnavul nu este lăsat să zacă încontinuu. Simptomele unei slăbiri a inimii s'au înmulțit în zilele din urmă în mod primejdios. Starea sanitară de acum a contelui Aehrenthal exclude cu totul posibilitatea unei călătorii în vre-un sanator climatic.

Retragerea secretarului de stat Molnár. Foaia oficială publică demisionarea la cererea proprie, a secretarului de stat din ministerul de culte și instrucție, Victor Molnár, iar în locul lui a fost denumit cons. min. dr. Alesandru Náray-Szabó. Noul secretar a fost felicitat de corpul oficianților ministeriali.

Propunerile guvernului ungar cu privire la modificarea legii militare. Unele cercuri politice mai au speranță, ca pe baza rezultatelor ajunse în urma pertractărilor din Viena guvernul va putea încheia un compromis cu partidul kosuthist. Dacă însă partidul nu va primi propunerile guvernului, atunci cu sedința de joi se va începe din nou obstrucția tehnică și se va desfășura o luptă înverșunată între majoritatea parlamentară și opoziție.

Se crede însă, că în ultimul moment va succede încheierea păcii parlamentare. La orice caz guvernul va face cunoscut parlamentului rezultatul pertractărilor din Viena și propunerile sale cu privire la modificarea proiectelor militare. Contele Khuen prin aceasta voiește să arate țării, că el a fost după putință, prevenitor față de pretensiunile opoziției.

satisfacția, că toate sumele, cari le dau institutele filantropice, se sustrag iubitelor mele rubedenii cari mai pândesc din depărtare cu dorul lor de moștenire...da, da, iubitul meu! adause el cu răutate, în dragostea de aproapele nostru, se află un picur de răutate împotriva tuturor celor mai de aproape ai noștri... Acesta este secretul multor fundațiuni de milioane.”

Durerile cele mai profunde din viața lui erau lipsurile din cultura lui. „Din școală, ce e drept, ți-am învățat destul de mult lucruri, suspina el, dar nici pe departe atâtea, câte se propuneau! Și dacă astăzi aș putea supleni, ce am neglijat, așa da...”

Aici se împedecă.

„Un milion?” întrebai eu.

„Nu răspune el răsând. Fraza asta nu se aude nici odată din gura milionarilor, pentru că ei sunt singurii, pe cari i-ai putea constrânge, să-și împlinească promisiunea.

La despărțire m'am rugat, ca școlarul din Faust, să-mi însemne ceva în carnet spre aducere aminte. El ruse o foaie din cartea de cecuri și scrise pe dosul ei:

„Ce ne spun noua învățatii... O pungă cât de grea de bani, o porți mai ușor, decât un sac gol, de cerșitor.

Sentența asta, atât de plină de temperament, am alăturat-o lângă ale altor contemporani însemnați, cari le păstrez urmașilor într'un album frumos.

Trad. N. Petra-Petrescu.

Tot despre moralitatea în presă

Noi nu am citat nici un nume, nici măcar *exempli gratia*, în articolul nostru de mai dăunăzi, intitulat: „Moralitatea celor cari scriu în presă”, — deși trebuie să mărturisim că nu era din cale afară greu, ca unii din cei vizati să fie recunoscuți și să se recunoască ei înșiși. Ceea ce poate era mai puțin de așteptat, era ca cei cu musca pe căciulă să reacționeze, — și mai ales în așa fel cum unul dintrînși o face.

Citatul este prețios. După ce suntem ironizați pe tema moralei („Moralitatea celor cari... fac morală”, — „organul extrem de... moral”, etc.) iată cum ni se răspunde:

„Organul din strada Zrinyi... de astădată vine și susține că un gazetar care a avut odată nenorocul unei greșeli în viață, nu mai are nici un drept la apostolatul gazetăriei. Foarte bine. Nu mai discutăm și luăm la cunoștință acest catonism autorizat. Am voi să știm însă un singur lucru:

„Știe organul autorizat de crimele cari se săvârșesc și cu toate aceste rămân în taină, din bunăvoința oamenilor și a împrejurărilor? Știe organul autorizat că de multe ori ești silit să privești tăcând cum trece pe lângă tine individul despre care știi pozitiv că este un pungaș de profesie, numai fiindcă... considerațiile te silesc să taci? Ba îl mai suferi să se dea el de cătră pădure?

„Dacă nu știe organul autorizat — suntem însă siguri că știe — atunci știm noi și mai știu și alții. Noi ne mulțumim cu atât...”

Și iată dar... o probă mai mult — noi n'am cerut-o, dar dacă ni-s'a oferit trebuie s'o relevăm, — despre primejdia ce este ca presa, ca un ziar oarecare, să cadă pe mâinile unor oameni, cari au de acoperit, sau de apărut, din trecutul lor, fapte infamante. Iată ce va să zică, să facă pe „gazetarul”, un om care a stat odată, și nu fără bineintemeiat motiv, în pușcărie.

Un om ca acesta va numi „lipsă de noroc” faptul că a fost prins asupra unor hoții, dovedit, judecat și osândit. Un an-doila închisoare pentru... o greșală — o greșală de buzunar s'au de iscălitură — „nenoroc”. Toată părerea lui de rău este că n'a fost destul de șiret ca să nu se lase dovedit; — în colo nici o remușcare și nici o căință.

Un om ca acesta nu-și pune cenușă pe cap și nu-și caută o meserie mai conformă cu trecutul său, în tot cazul una care să nu-l pună așa de mult în evidență, și să nu-l constrângă la roluri de censor al moralității altora — nu: el sfidează cu cinism, — în toată lumea el nu vrea să vadă decât pungași, — numai cât pungași de două feluri: pungași cari n'au fost încă prinși, și pungași cari au avut în viața lor acest... nenoroc.

În deobște, așa se spune, că orice om trebuie să fie considerat drept cinstit, până la proba contrară. Însă omul acesta, care a dat o probă contrară dintre cele mai pecetluite și mai investite cu toate formele legale și oficiale, vine să propage prin ziarul care-i ține la dispoziție coloanele, că mai la urmă tot omul e un pungaș sau un criminal, — ba încă, probabil, aceia sunt mai răi cari n'at fost dovediti, — căci ceilalți cel puțin și-au făcut osândă, și-au ispășit greșala... d'a se fi lăsat prinși cu mâna în sac.

Iată blestemul: Asemenea teorii, asemenea *morală*, va propovădui acest „gazetar” nenorocos. La indignarea opiniei publice, de a-l vedea tronând în selecționator de valori morale, el va răspunde: Dar ce? Socotiți că alții sunt mai buni ca mine? Sunt tot la fel și aceia, — numai cât ei profită de bunăvoința oamenilor și împrejurărilor, — bunăvoință și împrejurări de cari eu n'am putut avea parte, acolo, între străini... Sunt criminali și aceia, — o știu și dânsii, o știe multă lume, — dar tac cu toții, — și iată tac și eu, — din „considerații...” de generozitate, probabil. Admirati generozitatea expuscăriașului, care având posibilitatea să trimeată și pe alții pe acelaș drum pe care a umblat dânsul, ezită totuș... poate la amintirea amărăciunilor cu cari o plimbare așa, în tovărășia baionetelor, e împreună.

Încă odată: locul unor asemenea oameni poate să fie, ori unde dar, nu este, nu poate să fie, în presă; fiindcă vedeți că aci, în loc de a avea răgaz și teren d'a se pocăi, sunt ispititi, dimpotrivă, să devină și mai cinici, și mai insolenti, — ceea ce și fac.

Dar dacă n'ar fi vorba decât despre dânsii! Ceeace este mai trist, este școala ce se găsește îndemnați, sau reduși, să caute s'o facă, — școală ce se resumă în precepte ca acestea: furt, falș, escrocherie — greșeli inerente firii omenești; osândă și pușcărie — nenoroc; — iar apărarea ta: șantajul.

Șantaj, adică, se numește să te ridici amenințător cu lozinca de apărare: toți pungași și criminali, — și să tăceți, să nu mai pomeniți de pungașiile și de crimele mele, — că altminteri vă dau și eu de gol, pe orișicare! — Preceptul bine cunoscut: „calumniati, calumniati”... pimenit nițel: „aruncați bănuiala, în dreapta, în stânga, peste tot, asupra tuturor...” Lumea se va întreba: la cine oare face aluzie acesta? — va bănuși pe orișicine... Și... *il en restera toujours quelque chose*...

Astfel, nevoit de apărare, *căci altfel nu se va putea apăra*, — „gazetarul” acesta va face operă de... asanare morală... publică...

Să-i poarte răspunderea, aceia cari fac tinerimei, păturei noastre culte, ocară de a lăsa să străbată aparența, că s'ar găsi în acea lume cinstită atât de puține *talente*, încât comanditarii de ziare să se vadă nevoiți să meargă să le caute printre liberații de prin pușcărie.

Scrisoare din Londra

O scrisoare a lui Maxim Gorki. — Ședința societății „România”. — Revistele engleze și situația din Turcia. — O scrisoare a lui Scotus Viator. — Discursul ministrului de finanțe.

Nu de mult s'a jucat aici cunoscuta piesă a lui Maxim Gorki: *In cele mai joase adâncimi*. Cu acest prilej un grup de literați englezi i-a trimis o scrisoare de felicitare, la care scriitorul rus a răspuns între altele:

„Sunt fericit că am reușit să deștept interesul poporului englez asupra unei piese rusești, din viața rusă; și sper că acest interes e mai mult ca trecător — că nu va muri, că va trăi și ajută la creșterea mai mare a sentimentelor bune. Lumea se cunoaște puțin; cred că este mai bogată

decât se pare. Oamenii se cunosc între ei nedesăvârșit; aceasta-i un motiv pentru care li se pare viața așa de grea. Sunt sigur că voui fi iertat pentru aste reflexii. Doresc așa de viu ca toți oamenii să poată fi prieteni; am credința, că asta se poate îndeplini; mă gândesc stăruitor la asta, și nu-mi pot opri plăcerea de a-o spune iarăș. Domnii mei, viața este grea, dar totuș oamenii vor învăța să trăiască mai ușor, mai bucuros, mai fericit. Acesta-i scopul muncii noastre, nu-i așa?”

Acum un an s'a înființat în Londra o societate românească cu numele: *România*. Ședințe s'au ținut regulat într'unul din cele mai frumoase locuri din Londra — hotelul „Criterion” unde societatea își are sediul, pus la dispoziție, în chip gratuit de românul de inimă, d. F. Yaneski. Prima ședință din anul acesta a avut loc în duminica trecută.

Luând în discuție atacurile presei evrești din Londra — despre cari am vorbit în scrisoarea mea din săptămâna trecută, d. N. Constantinescu a vorbit despre *încurajarea industriei naționale în România*. A făcut un istoric al acestei chestiuni, arătând motivele cari au adus legea dela 1887. Asta lege fiind necompletă pentru nevoile de azi a le României, a fost indirect modificată, iar dela înființarea noului departament al industriei și comerțului chestia a fost studiată cu de-amănuntul, după cum o dovedesc trei proiecte de lege alcătuite pentru organizarea acestei încurajări. Ultimul proiect a fost depus în parlament de d. Nențescu, a cărui scop nu-i decât *încurajarea dezvoltării izvoarelor naționale de bogăție*. Dacă evreei noștri văd și în asta „un caz de opresiune”, apoi nu știm ce mai e de făcut.

Revistele engleze pe februarie, cum sunt *English Reven* și *Fortnightly Reven* au articole speciale asupra situației din Turcia, înfățișându-o în culori foarte negre. Nu-și ascund temerea unei mari încurcături; dar, cum spune revista *Spectator* din 3 februarie: „Lucrurile s'au părut și mai negre altădată în Balcani, și totuș nimic nu s'a întâmplat... Când este mai întunecos, oamenii din instinct stau liniștiți ori se mișcă foarte încet.”

În acelaș număr din *Spectator* o scrisoare a lui Scotus Viator: *Absolutismul maghiar în Croația*. Reproduc partea dela urmă:

„În Austro-Ungaria astăzi totul e în cumpană; nesiguranța stăpânește situația, atât în politica externă, cât și în afacerile interne. Suntem în ajunul unor mari schimbări și influența crescândă a moștenitorului tronului își aruncă umbra pe scenă, deși ideile vechiului *regim* sunt în stare a ține încă terenul politic. În Austro-Ungaria o nouă criză poate izbucni la orice moment; căci guvernul e hotărât să forțeze trecerea în cameră a noului proiect al armatei, cu privire la care opoziția, cunoscând sentimentele reacționare ale majorității, stăruie ca o reformă electorală să preceadă concesiilor militare. Dacă obstrucția și starea pe loc ce vine după ea, va duce guvernul la noi alegeri, contele Khuen-Héderváry va încerca neîndoios aceiaș corupție fără margini, care a caracterizat alegerile din iunie 1910. Însă „să faci un pustiu și să-l numești pace” a ajuns, ca operație politică, un lucru foarte greu, și mișcarea pentru reforma electorală în Ungaria poate fi întârziată, dar nu stânsă.”

Am vorbit în scrisoarea trecută despre discursul șefului conservatorilor, Bonar Law. Mai altăieri Lloyd George, ministrul de finanțe, a răspuns la toate criticile — un strălucit discurs într'adevăr! Și nu mă pot opri de a nu da pentru cetitorii „*Românului*” parte din pasagiul, care încheie discursul:

„Dacă voiți într'adevăr economie în finanțe, și toți voim, trebuie să opriți creșterea armamentelor. Când guvernul conservator veni la putere, la 1895, costul total al armatei și marinei era de 39 mil. Când eșiră din guvern, ajunse la 70 milioane. Noi, în chip modest credeam să-l putem scădea, dar presiunea evenimentelor fuse prea mare, și în acest din urmă an, cheltuiala noastră pentru armată și marină e de 72 milioane, o sumă gigantică, sumă hidoasă, când stai să te gândești, cât de mult e de făcut pentru alinarea mizeriei umane. Șaptezeci și două de milioane!”

Cred că este interesul Franței, Germaniei, Rusiei și al nostru, ca să fie o mai bună înțelegere între națiuni. Cu sinceritate și stăruință cred să

se poată obține asta. Lumea va fi mai bună și mai bogată. Taxele pot să fie micșorate. Toți banii economisiți din armamente, ar fi întrebuințați la dezvoltarea bogățiilor țării și îmbunătățirea condițiilor poporului. Banii cheltuiți pentru educație, pentru locuințe, pentru ridicarea stării poporului e o plasare cu mult mai bună și mai sigură. Și ca încheiere aș vrea să spun acest singur cuvânt: *temeul finanței sănătoase e pace pe pământ și bunăvremere între oameni*."

D. Larungu.

Rolul forței navale engleze. Din Glasgow se comunică: *In discursul său d. Churchill a zis: Forța navală engleză servă esențialmente la scopuri de pace. Nu avem nici o intenție agresivă și nu bănuim că alții ar avea. Intre flota engleză și aceea a marelui imperiu amic german — fie ca îndelungată vreme să fie mare și amic! — este deosebirea că pentru noi flota este o necesitate iar pentru germani în unele privințe este un fel de lux. Germania este o mare putere stimată.*

Speră că creațiunea statutului major general al marinei va împiedica de a se mai acredita svomuri că flota engleză nu ar fi gata la orice chemare neașteptată.

Ministrul de externe din Muntenegru asupra situației din Balcan. Ministrul muntenegrin Gregovits fiind interviewat a declarat, că nu împărtășește părerea optimistă a diplomaților cu privire la situația din Balcan. Din contră el crede că în scurt timp asupra Balcanului se va slobozi o furtună. Războiul italo-turc a adus cu sine o atmosferă așa de nervoasă, că ușor pot să fie surprinderi mari.

Chestia albaneză încă nu e deslegată. Neregularea stărilor din Albania este vatra focului care Muntenegru dorește a fi potolită odată.

Turciei îi lipsesc bărbății de stat să fie capabili de a întări regimul și de a delătura zilele grele. În mâna antantei triplice zace soarta, puterea regimului tânărilor turci.

Fără ajutorul triplicei constituția Turciei se va prăbuși. Multe persoane bine informate, în cari ministrul muntenegrin are toată încrederea, cred că Turcia se află în presara unei dictaturi militare. Este posibil că aceasta va mântui situația în Turcia.

Proclamarea republicii Chineze. Republica chineză, ce de atâta timp zilnic se vestește a se fi realizat, azi se poate spune hotărât că ea e un fapt împlinit. Luni la ora 12, după ceasul chinez, s'au dat trei edicte prin cari s'au proclamat republica. În primul edict tronul recunoaște republica. În al doilea se ocupă de condițiunile de împăcare dintre republicani și Juansikai. Al treilea edict aduce la cunoștință vice-regelui și guvernatorilor că dinastia va renunța la puterea politică pentru ca să satisfacă dorința poporului. Indrumază apoi pe înalții funcționari ai provinciilor să se îngrijească a împiedeca turburările ordinii publice. Edictul motivează în modul următor abdicarea:

Marea majoritate a poporului dorește republica. Pentru gloria unei singure familii ar fi imposibilă o împotrivire dorinței milioanei. Pentru aceasta trece poporului suveranitatea împăratească și însărcinează pe Juansikai cu formularea guvernului republican și cu tratativele cu republicanii în scopul alcătuirii Uniunii, care să asigure pacea statului unind pe chinezi, mohamedani și tibetani într-o singură mare republică. Prima grijă a guvernului e respectarea contractelor cu puterile străine și asigurarea vieții și avutului europenilor. Generalul Santienev a comunicat consulatului rus numirea sa de guvernator al republicii manciuriene.

Ținuta puterilor față de republica chineză. Cercurile politice competente, cred, că puterile vor lua o ținută rezervată deocamdată, așa că recunoașterea se va face la un timp mai târziu.

Cazul teologilor români din Oradea-mare

(c. s.) În numărul de ieri al ziarului nostru am arătat motivele eliminării teologilor români din seminarul romano-catolic din Oradea-mare și în baza informațiilor noastre absolut autentice am declarat, că *teologii români au fost eliminați pentru motive pur naționale românești*. Ne doare foarte mult acest act de barbarie ungurească, dar totodată ne înveselește faptul, că tinerii noștri cu mândrie au primit să sufere, dar n'au voit să li-se vatem simțemintele lor românești. Un fior de dragoste ne cuprinde sufletul, când în aceste momente grele pentru poporul nostru din această nefericită țară, suflete tinere, fala și viitorii conducători și luminători ai oropsitului nostru neam, primesc cu mândrie ori-ce lovitură venită din partea dușmanului neîmpăcat al existenței noastre naționale. Faptul acesta este de mare importanță, deoarece văzând și ceilalți tineri români de pe la institutele străine exemplul vrednic al celor 16 frați ai lor dela Oradea-mare, se va deștepta în ei cu atât mai tare simțământul național și înarmați cu aceasta și ei vor înfrunta toată urgia vrășmașului și vor primi cu bucurie să sufere pentru iubirea de neam. Câtă vreme mama română va mai naște astfel de fiii, cari mai bucuros primesc să sufere, decât să înceie în suferințele lor tinere durerea de a-și vedea batjocorite limba, legea și simțemintele românești, până atunci nu ne temem, că vrășmașul neîmpăcat al nostru va putea cuceri și sdrobi acest popor românesc, care își trage originea dela cel mai puternic și viteaz popor din lume, — dela poporul roman.

Căci ce este iubirea de neam a unui popor asuprit? Iubirea de neam a unui popor asuprit este un foc puternic, care topește chiar și cele mai grele lanțuri în cari el este ferecat; iubirea de neam a unui astfel de popor este un val urias, care odată pornit, rupe și sfarmă toate zăgăzurile, cari voesc să-l oprească în cursul lui; iubirea de neam a unui astfel de popor este un viscol, o furtună năpraznică, care dărimă totul; dar iubirea de neam mai este și soarele, care cu puternicele-i raze luminează toate inimile fiilor buni ai unui popor și astfel prin lumina și căldura lui acest soare binefăcător contribuie, ba chiar îndeamnă la luptă în contra vrășmașului tiran, care ține în întunec și ferecat în lanțuri un popor, care voiește să trăiască liber pe pământul udat cu sângele străbunilor lui.

Respectăm legile țării în care trăim, contribuim bucuroși cu avutul și sângele nostru la susținerea și apărarea acestei țări, dar în schimbul acestei jertfe pretindem, ca ea și nouă să ne fie mamă adevărată, iar nu mașteră. Pretindem că această țară să nu voiască vătămarea ori chiar desființarea noastră, ci să ne respecte și voința noastră de a trăi aici liberi și puternici. Și, mai pretindem, că această țară, care a ajuns a fi de ocară în fața străinătății, prin actele nebune ale celorce o guvernează, să nu mai provoace continuie neînțelegeri fără rost între popoarele cari o locuiesc.

Să vedem acum, cum comentează presa ungurească cazul teologilor români din Oradea-mare și cum insultă ea întreg neamul românesc.

Incepem întâi cu obrăznicile lui „Pesti Hirlap“.

În cazul acesta, scrie numitul ziar, calomnierea țării se poate face cu atât mai ușor și mai liber, deoarece corespondentul din Oradea-mare al semioficiosului „Magyar Távirati Iroda“ a trimis ziarelor din Budapesta și din Viena o știre cu tendință valahă iar acum noi suntem siliți să suportăm urmările neplăcute ale activității ziaristice a omului neconștiințios... Teologii români au trebuit să fie eliminați în grabă din acest institut, deoarece ei au cutezat să demonstreze în contra Ungariei și ei s'au obrăznicit față de aceia, cari din milă și din îndurare nobilă i-au susținut — cu banii fondului bisericii catolice ungurești.

În general, cine sau ce este teologul român? Un tânăr rătăcit și molipsit, în mare parte ieșit din țărani, care lipsit sentimente mai nobile intră în seminar. Aici el devine o plagă pentru soții lui înzestrați cu capacități excelente iar când el este hirononit ca preot — e trădător gata. El imediat ar și putea fi despoiat de libertate.

Iar când devine preot într-o parohie: el prosteste poporul, care duce un trai de viață; îl îndeamnă la ură în contra unguirilor, zădărnicește pacea cu naționalitățile, iar toate acestea le face cu ajutorul congruei statutului ungar. Anual dăm ajutoare de milioane acestor lăpădături de oameni, câtă vreme o mare parte dintre sărmanii preoți unguri, reformați și catolici, flămânzesc și trăiesc în lipsuri mari...

Preoții aceștia lipsiți de cele mai elementare simțeminte omeneste, acești „popi valahi“ (oláh pópák) greco-catolici și greco-orientali chiar și înstructia o primesc pe banii țării. În cazul de față și teologii din Oradea-mare pe banii noștri au învățat să fie trădători cât mai buni și mai iscusii, deoarece tinerii ieșiți din gimnaziile românești devin totdeauna trădători. Ei devin preoți valahi, cari urăsc țara și prin preponderanța economică valahă a comunei lor, ei zădărnicesc existența ungurească care tânjește aci.

Teologii români eliminați au studiat în gimnaziile din Brad, Beiuș și Blaj. Intrați în seminarul din Oradea-mare au adus cu ei toate învățăturile excelenților lor profesori: *virginile maghiare nu sunt cinstite* (?? N. R.), *limba ungurească e un soanot de voci animalice, dați navală asupra Ungariei, ca să se nimicească pentru totdeauna, căci numai în felul acesta românimea va fi glorioasă și mare!* În această lume curioasă nici perversitatea nu este vre-o virtute condamnabilă, iar la români d. ex. nu se consideră ca păcat, dacă prelatul bea cu teologul până când cad la pământ... Toate ticăloșiile din seminar teologii români le-au făcut îndemnați și instigați fiind de către oamenii curții episcopalești gr. catolice.

Procedura episcopului Lányi ne îmbucură cu atât mai mult, deoarece el a instruat pe arhiducele moștenitor în limba ungurească și astfel de astădată apărarea ungurească are o deosebită mare importanță... Episcopul Lányi a contribuit deci la alungarea unei teroare. Dacă gunoii studentimei valahă din Viena va demonstra în contra episcopului, dacă partea opiniei publice ungurești așa numită „liber-cugetătoare“ va fi de partea teologilor valahi stricați și dacă câțiva dintre advocații cari au dat faliment, azi deveniți aleșii organului opiniei publice „liber-cugetătoare“, vor ajuta pe agitatori naționaliști mincinoși și calomnatori: episcopul Lányi va putea să lupte liniștit, deoarece în lupta aceasta întreagă Ungaria va fi cu el.

Ziarul „Világ“ declară, că sentința adusă în chestia eliminării teologilor români o consideră de o *persecuție nebună, pe care el, ziarul, o condamnă*.

Iar ziarul „Népszava“, organul socialiştilor din Ungaria scrie următoarele:

„Corespondentul nostru din Oradea-mare ne raportează, că această chestie rușinoasă mai are, pe după culise, și un caracter material. Și anume, seminarul din Oradea-mare, care este susținut din fondul religios, va fi zidit din nou, iar în această zidire nouă fiecare elev va avea odaie deosebită. Direcțiunea seminarului romano-catolic a considerat ca o plagă ținerea mai departe în seminar

a celor 15 intenționale justifice

E încocat eliminat: rost: a dat mânilor nu verseze rom Acei români putu îndu toți, firește lăsat a fi clarat, că în limba l ma dată u cari s'au c minai.

Impr mânălor n ultimă să depărtat, jocator și

Epis elevii rom lătească luni după

Epis corespond minai: să îngrijii des tea să dep

Atât cu seamă narului, p români n ei numai Acesta le- trebuit să în întreag

Trel didactice brică mar au nevoe contelege asuprite

Act români voastre vă, ceti comentă care-l f adresa adresa acest co

deplin, hutun lor sălb și, că acest p

neamul nici od

O, voi se ment ș

conținut nesc, mântuir

popor,

Cr

(ș resantă

ror sta mențir

Revolu evenim

ment merita

tră, ne

a celor 15—20 de teologi gr. catolici români și ea intenționat a înverșunat chestia într'atâta, ca să-și justifice procedura de eliminare.

E incontestabil, că însăși direcțiunea a provocat eliminarea printr'un ordin adevărat fără de rost: a dat ordin, că în societatea ungarilor, românilor numai în acel caz li se permite să converseze românește, dacă mai întâiu își cer scuze. Acei români, pe cari împrejurări de etichetă i-ar fi putut îndupleca să vorbească o limbă înțeleasă de toți, firește ordinul acesta i-a consternat. Ei s'au lăsat a fi seduși de această provocare și au declarat, că țin morțiș la dreptul de a putea vorbi în limba lor maternă. Iar urmarea a fost, că prima dată unul, apoi cinci, iar în sfârșit zece elevi cari s'au declarat solidari cu soții lor, au fost eliminați.

Imprejurările eliminării încă sunt severe: românilor nu li s'a permis nici aceea, ca noaptea ultimă să o petreacă în internat, iar când s'au depărtat, elevii unguri cu mare bucurie i-au batjocorit și au cântat imnul unguresc.

Episcopul român Radu a luat în grija lui pe elevii români, le-a dat adăpost și bani ca să călătorească acasă la părinți, ceea ce s'a și întâmplat luni după amiază.

Episcopul român din Orașea-mare a declarat corespondentului nostru, că a promis teologilor eliminați: să învețe cu sârguință acasă, căci el se va îngriji despre traiul lor și pe cale privată vor putea să depună examenele.

Atât intențiunea episcopului Radu, cât mai cu seamă declarația de scuză a direcțiunii seminarului, publicată ieri seara, dovedește, că teologii români nu au benchetuit și nu s'au obrăznicit, ci ei numai au vorbit românește pe stradă și acasă. Acesta le-a fost păcatul și din cauza aceasta ei au trebuit să fie scoși din institut și astfel făcuți ca în întreaga lor viață să devină maghiarofobi.

Trebuie să credem, că deosebitele autorități didactice și nedidactice ungurești intenționat fabrică martirii și agitatorii naționaliști, deoarece ele au nevoie de mișcări naționaliste, cari să împiedece conțelegerea *popoarelor* maghiare și nemaghiare asupra la fel.

Acum, iubiți cetitori, cinstiți preoți români și voi toți cari nutriți în inimile voastre adevărata iubire de neam, rugăm-vă, cetiți încă odată cu multă atențiune comentarul cel mai perfid și obraznic, pe care-l face sdreanța de „Pesti Hirlop” la adresa prelaților și a preoților români și la adresa întreg neamului românesc. Cetiind acest comentar vă veți putea convinge pe deplin, că hordele lui Árpád și a lui Tuhutun încă tot nu s'au desbrăcat de firea lor sălbatică adusă de prin ținuturile Asiei și, că o pace și înțelegere durabilă cu acest popor tiran și vrășmaș neîmpăcat al neamului românesc, nu se va putea face nici odată!

O, voi toți fii buni ai neamului, cătră voi se îndreaptă glasul nostru în acest moment și vă rugăm: luminați și lucrați neconținut pentru întărirea poporului românesc, căci „*vremile sunt grele, iar ciasul mântuirii aproape este; iar tu, iubitul meu popor, cum vei pedepsi pe vrășmașii tăi?*”

Cronica externă

Război sau pace?

Situațiunea internațională.

(§) Problema politică într'adevăr interesantă din punctele de vedere ale tuturor statelor europene este astăzi problema menținerii păcii și în această primăvară. Revoluția din China este, fără îndoială, un eveniment de prima importanță, un eveniment istoric, situațiunea turbure din Persia merită, de asemenea, toată atențiunea noastră, noua revoluțiune din Mexic poate avea

și ea consecințe politice destul de însemnate, războiul italo-turc este și el decisiv până la un punct oarecare pentru situațiunea generală din Europa. Ceea ce este însă cu totul important, ceea ce a preocupat toată iarna spiritele diplomaților și ale bărbaților politici din continent este de a-se ști: ce va aduce primăvara?

Suntem siguri că nici unul din cabinetele europene n'ar ști să răspundă la această chestiune. Pacea sau războiul nu mai depinde — ca în trecutul mai depărtat când nu exista ideea *echilibrului european* — dela un stat sau altul. Un război general nu se va face decât în momentul când întreaga diplomație europeană, sau cel puțin partea ei cea mai mare, se va convinge că numai războiul va putea lămuri o situațiune turbure, va putea tranșa chestiunile cari n'au putut găsi o soluțiune pe cale pașnică.

Dar cu toate că nimeni nu știe dacă războiul este încă departe sau dacă el bate la ușă, totuși există un sentiment general care face ca toate statele să se înarmeze pe capete, totuși în aer plutește ceva amenințător, ceva neplăcut pentru conștiința popoarelor: *nesiguranța zilei de mâine*. Acest sentiment de incertitudine face-va prognosticurile despre pacea sau războiul din primăvară să varieze așa zicând în fiecare zi.

Astăzi se asigură, din sursa ce merită toată încrederea, că războiul este inevitabil, mâine iar se desminte, poate din aceeași sursă, știrea aceasta... fantastică și se spune că dificultățile internaționale au fost aranjate în mod pașnic de diplomații statelor în conflict... În chipul acesta situațiunea internațională ni-se înfățișează ca un caleidoscop veșnic schimbător, astfel încât nu putem să prezicem *nimic sigur* dinainte.

O serie de evenimente cari s'au desfășurat zilele acestea nu fac decât să confirme această părere a noastră. Într'adevăr: pe când unele din aceste evenimente politice ne îndeamnă la concluziunea că la primăvară războiul european va izbucni, altele ne fac să credem că și de astădată sabiile vor rămânea în teacă.

Cari sunt acele fapte politice internaționale cari sunt semne rele pentru pacea generală? Au fost destule zilele acestea.

Neliniștea în Macedonia, reorganizarea bandelor revoluționare de acolo și înarmările lor, lovitura de stat plănuită de camera croată din Zagreb cu scopul de a despărți Croația de Ungaria și a întemeia trialismul, sporierea afacerilor de spionaj mai cu seamă în Germania, destăinuirea ziarului „*Excelsior*” despre un îndrăzneț atac plănuit de statul major german contra Parisului, sunt evenimente cari nu numai că merită toată atențiunea acelora cari urmăresc politica internațională dar cari ne fac să ne îndoim de siguranța păcii.

Să analizăm pe rând aceste fapte. S'ar putea spune că noua agitațiune din Macedonia nu trebuie să ne îngrijască deoarece ea este ceva endemic în acea parte a Europei, ea este ceva așa de obișnuit încât ar trebui să ne mirăm dacă ar veni o primăvară fără agitațiune în Balcani.

Cu toate acestea ceva neobișnuit se petrece în Macedonia și în Orient. Pregătirile din iarna aceasta întrec cu mult cele din alți ani. De astădată nu se agită numai malisorii sau numai grecii din Creta, ci

toate națiunile creștine de sub domnia turcească se pregătesc pentru o lovitură decisivă. Bulgarii, grecii, sârbii, albanezii și muntenegrenii, *toți* se agită, *toți* socotesc că a sosit momentul când statele creștine trebuie să profite de slăbirea Turciei spre a scutura jugul secular al „păgânilor”.

Despre plănuita lovitură de stat dela Zagreb și despre acțiunea trialistă s'a vorbit destul în coloanele „*Românului*”, așa că nu vom mai stărui asupra acestei chestiuni, care și ea este de mare gravitate.

Sporirea afacerilor de spionaj în Germania este deasemeni un indiciu nefavorabil pentru menținerea păcii. În timpul din urmă arestările de spioni englezi și francezi în Germania au devenit foarte numeroase. N'avem decât să ne amintim arestările și condamnările spionilor Lux, Trench și Stewart, cari au produs așa mare senzație în Franța și în Anglia. Se știe că Lux a reușit să evadeze din închisoarea dela Glatz. Ultimul proces de spionaj dela Drezda a stârnit o vie nemulțumire în Anglia.

Și ca să nu lipsească nici nota fantastică și dramatică în această rivalitate dintre Franța—Anglia și Germania, ziarul „*Excelsior*” a publicat zilele acestea un senzațional articol despre un plan al statului-major al armatei germane de a ataca Parisul cu o flotă aeriană de 300 aeroplan, care să arunce asupra capitalei Franței o mare cantitate de nitro-glicerina și să o transforme într'o imensă ruină... „*Excelsior*” publică și un număr de fotografii prin care dovedește că posedă planul original al statului-major german pentru acest atac într'u adevăr modern.

Să vedem însă cari sunt acele evenimente internaționale cari pledează în favoarea păcii. Sunt două mai importante: tratativele pentru menținerea păcii între Rusia și Germania, și vizita ministrului de război englez și cea a lordului Beresford la Berlin și tratativele lor secrete cu împăratul Wilhelm II.

Silintele d-lui Kiderlen-Wächter de a realiza o apropiere între cabinetele din Petersburg și Berlin, pe de o parte și Petersburg și Viena, pe de altă parte servesc totodată și cauza păcii. Iar misiunile lordului Beresford și a ministrului de război englez Haldane au de scop, după cum se asigură, a pune o stavilă înarmărilor, cari apasă populațiunile marilor state apusene, prin enormele cheltuieli ce le necesită. Vizitele acestor doi bărbați politici englezi la Berlin au o importanță deosebită și prin faptul că ei au avut însărcinări speciale din partea regelui Gheorghe V și a guvernului Asquith.

Darul de Anul nou al „Pop. Român”

Transport: 949 abonamente, 3775 cor.

Au mai dăruit următorii:

244. Dr. Caius Brediceanu 2 ab. 8 cor.
245. Dr. I. L. 5 ab. 20 cor.

Total: 1001 abonamente, 3979 cor.

ANUNȚURI
se primesc cu prețuri moderate la administrația ziarului „Românul”.

Litere - Arte - Științe

Istoricul stenografiei*)

Spiritul culturii omenesci secolului de-arăndul s'a ocupat, cum ar putea afla o scrisoare, cu care să fie în stare a prinde în condei vorbele unui orator din cuvânt în cuvânt.

Străduința aceasta a spiritului omenesc n'a rămas fără rezultat. Căci diferite semne de scris (sisteme) sau creat de oamenii geniali pentru reproducerea în scris din cuvânt în cuvânt a vorbirii. Semnele acestea, prin cari a căutat omenirea să fixeze cugetele oratorului au format „Stenografia”, care cu timpul s'a tot perfecționat și să perfecționează cu înaintarea în cultură a omenirii.

Ce e stenografia?

La această întrebare din 100 de cazuri putem răspunde la 99.

Cuvântul „stenografie” se derivă dela cuvântul grecesc *steno*-strâmt, îngust și *grafein*=a scrie, și înseamnă scrisoare strâmtă, îngustă.

În general luând stenografia e măiestria (arta) de a scrie cu ajutorul unor semne și abreviațiuni speciale cât se poate de repede și de scurt după cum vorbește cineva.

Istoria stenografiei datează un trecut de mai bine de 2000 ani.

Urme mai vechi de stenografie avem la grecii antici. Dovadă descoperirile ce s'au făcut prin veacurile trecute în Acropole din Atena. Numai mulțumită faptului, că grecii s'au ocupat cu stenografia ne-au putut rămânea valoroasele dialoguri ale lui Socrate, scrise prin un fel de sistem stenografic de însuși discipolul lui Xenofon, după cum ne spune Diogenes Laertius în însemnările sale. Deși în actele oficiale nu găsim date despre uzitarea și felul uzității stenografiei la greci, totuși putem afirma probabilitatea existenței bazându-ne de cele spuse de Laertius și prin faptul, că grecii antici ca cultivații științelor și artelor frumoase s'au ocupat și cu stenografia. Cum a fost însă felul lor de a scrie stenografice, nu putem ști cu siguranță. Însă o stenografie adevărată între popoarele evului vechiu numai poporul roman a putut crea.

Întâia stenografie așazănd sistematică a iscodit-o Romanii, și au aplicat-o mai întâi în „Curie” în anul 63 înainte de Hristos.

La Romani întâia încercare pentru stenografia vorbirilor a fost, că cuvintele des întrebuintate le-au însemnat cu litera lor inițială sau cu litera dela sfârșitul cuvântului. (La noi la Români iar sunt unele cuvinte ca: a. c. = anul curent; l. c. = luna curentă; ș. m. d. = șașa mai departe) s'au cu diferite combinațiuni ale literilor din cuvântul respectiv. La noi în limba românească, ca d. = domnul; d-ta = domnia-ta; etc. = etcetera și altele). Deci stenografia la început a fost creată din unele litere ale scrisorii cursive, sau din unele combinațiuni ale acesteia. Această stenografie s'a numit — „Sigla” — și crearea ei se atribuie lui Ennius, care a trăit prin secolul al II-lea înainte de Hristos.

O perfecționare mai înaltă, acestei scrisori „Sigla” i-a dat sclavul libertin și amicul de mai târziu a lui Marcus Tullius Cicero, Marcus Tullius Tiro, care a trăit în veacul al II-lea înainte de Hristos. Stenografia lui se mai numește și „Notele tironiane”.

Acesta este întâiul autor de stenografie despre care istoria face amintire. Întâiul autor întrată, că scrisoarea lui se deosebea cu totul de scrisoarea „Sigla” și scrisoarea cursivă; și că din notele tironiane s'a dezvoltat stenografia „sistem Gabelsberger” din ziua de azi, care în mersul ei, la tot mai multă perfecționare tinde. Notele tironiane iau avânt curând în viața politică a împărăției romane, însă după căderea împărăției și notele tironiane dispar din viața politică și mai au adăpost numai prin biserici și mănăstiri. Mai târziu stenografia după cum arată un ordin a lui Dioclețian din 103 după Hristos, se propune chiar și în școale, ca studiu extraordinar; — în ziua de azi tot așa — ba și în manuscriptele poetului Prudentius o întâlnim.

Notele tironiane fiind și cam grele, ele în-

*) Introdusere la manualul de „Stenografie română”, care va apărea în curând.

cetul cu încetul dispar cu totul, așa, că dacă și azi mai avem urme de cunoștințe despre ele, apoi numai bisericilor din mănăstiri le putem mulțumi.

De urmele mai nouă ale stenografiei dăm în Anglia (1602) ca întâia țară constituțională dintre celelalte state ale Europei unde a existat mai întâi libertatea cuvântului. Libertatea aceasta apoi i-a făcut pe oameni să aibă un interes mai viu față de stenografie, care-și avu și rezultatul său, căci în timp de vr'o 70 de ani vr'o 200 de sisteme ies la iveală. Aceste sisteme necorăspunzând scopului, nici n'au avut statornicie.

John Willis la 1602 e primul, care dă un alfabet stenografic (o simplificare a celui latin). Acest alfabet s'a tot simplificat și modificat până ce la anul 1786 și 1814 Samuel Taylor fost profesor la universitatea din Oxford, dă un sistem de stenografie, sistemul său a fost foarte greu de învățat, dupăcum s'a dovedit mai târziu, căci sunetele erau însemnate prin puncte și folosia uneori chiar semne de tot geometrice, ca triunghiul, elipsa și altele. Totuși acesta a fost unicul sistem mai bun — în lipsa altuia mai bun — pe care omul după un exercițiu îndelungat și cu o paciență rară și l-a putut însuși.

Lui Taylor îi urmează Isac Pitmann, care în perfecționarea stenografiei mai departe își câștigă prin aceea merit, că pentru a putea stenografa mai repede, nu ia ortografia, ci exprimarea zicând: „Să scriem dupăcum auzim cuvintele pronunțate”. Aceasta mai mult pentru aceea, că limba engleză e de firea aceea, că scrii altcum, și altcum rostești. Acest sistem îl adoptează englezii și unele state din „statele unite nord-americane”.

În Franca Cossard (Jacques) 1651 e primul autor de stenografie. Sistemul său e asemănător cu „Notele Tironiane”, linii drepte și curbe. În 1681 e introdus sistemul lui John Willis prin scoțianul Ch. Ramsay autorul unei „Tachéografie”, în care fiecare semn reprezenta o silabă. Mai târziu se introduce a lui Taylor prin Th. Bertin și Coulon Thévenot în 1792. După acest sistem de stenografie, stenografiază stenografii parlamentului francez. Se stenografiază și după sistemul lui Gabelsberger. În Germania e introdus mai întâi sistemul lui S. Taylor prin Mosengeil și Danzer prin anii 1800.

Sistemul lui Taylor cu toate că se baza pe linii geometrice, tot nu avuse efectul dorit, fiindcă idealul stenografiei îl aflăm mai mult în acel sistem, care se apropie mai mult de scrisoarea cursivă, și care tinde mai mult la prescurtări.

De idealul stenografiei s'au apropiat mai mult germanii. Primul e Francisc Xaver Gabelsberger. Stenografia noastră română bazându-se pe sistemul lui Gabelsberger — cea din Ungaria, căci stenografii parlamentului român întrebuintează alt sistem de stenografie, cu totul diferit de al lui Gabelsberger — nu voiu greși dacă voi scoate la iveală unele date mai însemnate din viața lui.

Francisc Xaver Gabelsberger s'a născut la 9 februarie 1789 în München. În anul al 3-lea al etății sale române orfan de tatăl său, care era furnizor de curte pentru instrumentele de suflat. Mama nefind capabilă a susține pe ceilalți 4 copii rămași orfani de tatăl il duse pe Fr. la tatăl ei în Haagă. După vr'o câțiva ani cercetează școala benedictinilor din Ottobauer. În 1803 când mănăstirea a fost secularizată, întreținerea mai departe a lui a luat-o asupra sa vrednicul Gönner, unde l-a dus pe Francisc să cerceteze gimnaziul din München. Sprijinul acesta în curând îl pierdu și astfel nu putu absolva nici gimnaziul, ca apoi să-și continue studiile la vre-o facultate oarecare. Silit mai mult se dedă pe cariera de învățător, mai târziu ajunge cancelist, până mai târziu chiar secretar în ministerul de finanțe al Bavariei, unde în calitatea aceasta și moare în 4 ianuarie 1849. A scris: *Anleitung zur deutschen Redenzeichenkunst* 1834.

În România se folosește stenografia, sau mai bine zis metoda Taylor-Bertini modificată de Tondeur.

Aici în Ungaria nici noi românii nu ne-am lăsat mai jos. Întâi, cari transpun vigurosul sistem a lui Gabelsberger au fost harnicii ardeleni de vrednică memorie M. B. Branisce și D. Răuciu. (Lasă urmeze biografia lui M. B. Branisce după „Enciclopedia Română”.

M. B. Branisce s'a născut în 1834 în Merghindeal, Transilvania, mort la 25 Oct 1891, a fost stenograf al dietei ardeleni 1863-65, și al conferenței naționale din 1881. Timp îndelungat a fost deputat sinodal. Intrat în administrație a servit în comitatul Târnavă mare și Sibiu, ca pretore și primpretore în Săliște, Tâlmăciu, Sibiu și Miercurea. A scris un manual român de stenografie, studii juridice în limba germană și română, și un comentariu la legea comunală. (Despre d. Răuciu n'am aflat date).

Metodul acesta al lui Gabelsberger deschide o eră nouă în literatura stenografică și printr'insul stenografia cu timpul a intrat și ea în rândul științelor. Deci stenografia este o știință.

În ziua de azi toate popoarele culte au adoptat sistemul lui Gabelsberger și și cari nu l-au adoptat încă sunt pe cale a-l însuși.

Vigurosul sistem al lui Francisc Xaver Gabelsberger s'a transpus în următoarele limbi ale naționalităților din Europa.

(Alfabetic.) La Croați prin Magdits, la Danezi prin Dessan, la englezi prin Geiger, la francezi prin Puschkin, la greci prin Mindler, la italieni prin Noë, la maghiari prin Markovits Iván, — există și un mijloc de stenografie Stolze-Fenyvessy, aseamănă tare la sistemul lui Gabelsberger Markovits, la poloni prin Polinsky, la sârbi prin Milanovici, la slovaci prin Cherny, la spanioli prin Neumeier, la șvedezi prin Petre, la ruși prin Olchin, la ruteni prin Olevinsky.

Stenografii parlamentului ungar de prezent folosesc sistemele Gabelsberger-Markovits și Stolze-Fenyvessy.

Nicolae Benchea.

Se face lumină

Mult stimat domnule!

Pe cum știți, n'am cinstea să vă cunosc, însă numele d-voastră, ca și al celorlalți vajnici luptători ai drepturilor, și idealului fraților noștri, nu ne sunt necunoscute nouă, celor din regat, mai ales când suntem aceea ce ne-a numit un fost ministru al nostru de culte și instrucțiune publică: „învățători ai neamului”. Nădăjduiesc dar că, o scrisoare trimisă de un învățător din regat va fi bine primită de d-voastră. Noi urmărim cu multă încordare peripețiile luptelor, pe care le duceți d-voastră, — cei de sub alte dominațiuni, — pentru apărarea drepturilor celor sfinte ale neamului. Ne bucurăm, când isbândiți, plângem, ne tânguim și ne indignăm, când sunteți înfrânți. Sufletul nostru bate alături de sufletul d-v. Însă nici o durere nu este mai mare, decât aceea pe care ne-o face vestea neunirii dintre d-voastră!...

Neunirea dintre d-voastră este spre slăbirea neamului, spre bucuria și folosul neprietenilor, și spre amănarea cât mai departe a acelei sfinte și frumoasă zi a desăvârșitelor revendicări naționale, zi a căreia sărbătorire o așteaptă toată suflarea românească cu inima săltând de bucurie!...

D-voastră știți din istoria țării, ce formează azi regatul nostru independent, la cât prăpăd ne-a dus neunirea strămoșilor noștri!... Luptele dintre Ștefan și Tepeș, dintre Matei Basarab și Vasile Lupul, câmpul de bătaie dela Isvorul Apei și dela Fintă o spun!... Și numai când strămoșii noștri din generația eroică, dela 1848, și-au dat mâna și s'au unit punând coroanele* a două țări pe fruntea marelui și neuitatului Cuza, — fapt a căruia a 53-a aniversare o sărbătorim azi, noi românii din regat, numai de aci încolo au început a se ivi zorile și apoi a răsări soarele mării noastre!... Frumos lucru să fii liber și stăpân în casa ta; și ce greu trebuie să fie la d-voastră, unde sunt prigonite până și cântecile și fal-

nicul nostru
țională, m

Mult

tului regre

și poetul C

în cele

și ne-a un

poetul Gog

să-și fi da

nii neamul

râu și nu-

mult cu c

multă inte

tim foarte

noastră i-l

de laude

ministru, c

a-l socoti

profetii ur

măestritele

niște trâm

înfăptuirea

luri națio

ce se zice

stră? Ce

De unde

o mândrie

sinonim c

be credinț

și idealul

creștinesc

cuiva! Da

fi bună?!

Nu a

dactor de

se duce l

după info

unea arbi

miroasă

băm, ba

nergie pr

Sceopul d

spre rușii

Dacă s'au

„Românul

să le dea

dem că,

cari să f

suferinți

știm noi

mișii d-n

corecte c

proba m

aduc, aț

socotesc

cei de a

totul dir

— acost

face păr

putem n

dreptate

credem

tima rat

dreptății

în însăș

se părăs

ne recor

mai put

Mi-

duri, m

MOB

: SZ

Marosv

nicul nostru tricolor, mândria noastră națională, moștenirea noastră scumpă!

Mult stimată domnule, vestea incidentului regretabil dintre d. dr. Vaida-Voevod și poetul Octavian Goga, a ajuns până și în cele mai mici cătune ale regatului și ne-a umplut sufletele de durere! Dacă poetul Goga o fi făcut ceea ce se zice, — să-și fi dat mâna pe sub ascuns cu dușmanii neamului, — nouă ne pare rău, foarte rău și nu-l putem aproba; cu atât mai mult cu cât e un tânăr cu carte și cu multă inteligență. Noi cei din regat îi citim foarte mult poeziile, pe care Academia noastră i-le a premiat, în urma unui plin de laude raport al academicianului, acum ministru, d. Maiorescu. Noi ne obișnuisem a-l socoti pe d. Goga ca pe unul dintre profetii unor vremi mai bune pentru noi; măestrile lui versuri erau pentru noi ca niște trâmbețe răsboinice, ce ne chemau la înfăptuirea unor frumoase și mărețe idealuri naționale! Și acum, de o fi făcut ceea ce se zice?!... Cum rămânem cu credința noastră? Ce facem cu mândria noastră rănită? De unde până acum, Goga era pentru noi o mândrie națională, de acum încolo să fie sinonim cu trădător național? Să ne schimbe credința ce aveam în cinstea, inteligența și idealul frumos al său? Nu-i frumos nici creștinesc lucru să dărpănăm credința cuiva! Dacă sarea se strică, la ce va mai fi bună?!..

Nu aprobăm nici procedeele d-lui redactor dela „Tribuna“, Sever Bocu, de a se duce la fostul ministru ungar, Kristóffy, după informațiuni, mai înainte ca comisiunea arbitrilor să-și fi dat verdictul; asta miroasă a lucru ticluit. Asemenea nu aprobăm, ba din potrivă infierăm cu ultima energie procedeele necivilizat al d-lor Bocu și Scoopul de a vă acosta și insulta în stradă, spre rușinea d-lor și bucuria dușmanilor. Dacă s'au simțit jigniți de cele scrise în „Românul“, oare n'aveți legi pe aci care să le dea dreptate?! Noi cei din regat credem că, din potrivă, numai de legi după cari să fiți pedepsiți chiar și fără vină, nu suferiți lipsă. Dv. cei de pe-acolo; lucrul îl știm noi de mult. Afară de asta, dacă numiții d-nii văzându-se acuzați de fapte incorecte din trecutul lor, în loc să caute a proba netemeinicia acuzațiilor ce li-se aduc, așin calea la drum celor ce-i acuză, socotesc d-lor că lumea și în deosebi noi cei de aici o să-i credem nevinovați!! Cu totul din potrivă!.. Iar când cu fapta d-lor, — acostarea d-voastră în stradă, — se face părtaș și fratele poetului Goga, mai putem noi ști de partea cui e adevărul și dreptatea!.. Firește că nu!.. Ciomagul, — credem noi, dacă nu și alții, — este ultima ratio, numai a celor ce n'au conștiința dreptății cauzei lor. Este de dorit dar ca, în însăși interesul cauzei ce se desbate, să se părească asemenea procedeeuri, cari nu ne recomandă nici ca indivizi și cu atât mai puțin ca nație.

Mi-am permis să vă scriu aceste rânduri, mult stimată domnule, nu ca să dau

povețe asupra a ceea ce trebuie făcut acolo la d-voastră; pentru asta n'am nici cădere, nici competența. D-voastră, cunoscători de visu ai stării de lacrimi și ai persoanelor de acolo știți ce trebuie făcut. Scopul acestei scrisori este ca să se cunoască acolo ceea ce se gândește aici, până și prin sate, despre regretabilul incident dintre doi fruntași conducători ai poporului ardelean, frați ai noștri.

Prin forța lucrurilor, această scrisoare a devenit mai lungă decât ar fi cerut buna cuvântă; sper însă că voi fi scuzat avându-se în vedere importanța cauzei ce i-a dat naștere.

Binevoiți vă rog, mult stimată domnule, a primi încredințarea osebitei mele stime.

24 ianuarie (6 februarie) 1912.

P. Pănoiu.

invățător.

Comuna Crasna, Jud. Gorjiu
România.

Sărbătorirea maestrului Caragiale

Festivalul dela Teatrul Comoedia.

București, 29 ian. v.

„Cercul literar și artistic Comoedia“, înființat de curând și pus sub patronajul principesei Maria, a ținut ieri după amiază întâia sa șezătoare literară în cocheta sală a noului teatru „Comoedia“.

Șezătoarea de ieri a fost închinată maestrului Caragiale, cu prilejul celei de a 60-a aniversări a nașterii marelui nostru scriitor.

Sala era plină de un public ales, oameni politici, literați, artiști, ziariști, intelectuali de toate categoriile. A asistat de asemeni și principesa Maria însoțită de principele Carol și de principesa Elisabeta.

La apariția în sală a familiei princiere, orchestra teatrului *Comoedia* condusă de d. Oscar Spirescu intonează imnul regal, ascultat în picioare de asistenți.

Orchestra execută apoi uvertura națională de Flechtenmacher, după care, pe scena, pe care se aranjase un frumos decor primăvarațec își face apariția poetul *Radu Rosetti*.

D-sa rostește discursul inaugural al „cercului literar și artistic“ în locul președintelui d. G. Diamandy, care a lipsit, fiind bolnav. D. Rosetti mulțumește principesei Maria că a acordat patronajul său cercului, arătând apoi că acesta a ținut ca o datorie să închine prima sa șezătoare ilustrului nostru scriitor Caragiale.

D. M. Sipsomo, directorul teatrului *Comoedia*, spune că noul cerc are scopul de a strânge la oaltă toate elementele literare cu cele artistice pentru a cultiva împreună frumosul. Prin șezăturile organizate de cerc se urmărește a inspira publicului românesc încredere în literatura și arta națională.

D. Em. Gârleanu, președintele societății scriitorilor români, rostește o călduroasă cuvântare făcând elogiul maestrului Caragiale și regretând că boala l-a împiedecat pe marele nostru literat de a veni în țară spre a asista la sărbătorile organizate în onoarea sa. „Prezența lui — spune d. Gârleanu — ar fi dat sărbătorii înflăcărea unei sărbători naționale“.

Vorbitorul face apoi o frumoasă comparație. După cum cuvântul *Ceahlău*, spune d-sa, trezește înfățișarea grandiosului în natură, tot așa numele

de Caragiale trezește în mințile românești imaginea unui uriaș al gândirii. „Sărbătoarea de astăzi este serbarea nuntei de aur a maestrului cu nemurirea“, așa își încheie d. Gârleanu mult aplaudată-i cuvântare.

D. *Alexandrescu-Dorna* arată meritele lui Caragiale în domeniul teatrului, spunând că opera maestrului va trăi veșnic, căci în ea e întrupată viața eternă.

Citesc apoi din operele lor d-nii: G. Ranetti, Cincinat Pavelescu, Victor Eftimiu, A. Hertz, I. Minulescu. D. Radu Rosetti a citit *O amintire despre Caragiale*, călduros aplaudată.

D. I. Manolescu, mult talentatul artist al teatrului „Comoedia“, a spus apoi cu nespuz haz monologul „Întăiu Aprilie“ de Caragiale, după care, rechemat, a declamat „Rugămintea din urmă“ de Coșbuc.

Între pauze, s'a produs orchestra teatrului „Comoedia“, sub direcția d-lui Oscar Spirescu, cu un program ales, obținând un succes desăvârșit.

Festivalul a luat sfârșit la orele 5.

Conferința d-rei Eleonora Aronovici.

Conferințele obicinuite în fiecare duminică la școala „Ella Em. Savopol“, cu subiect moral sau științific, ieri 29 ianuarie au luat un alt caracter.

Cu prilejul a 60-a aniversări a marelui scriitor român Caragiale, d-șoara *Eleonora Aronovici* profesoară în acest institut, a căutat să facă cunoscut elevelor sufletul și opera artistului.

„Noi românii, zicea conferențiera, știm să ne încălzim sufletele la razele binelui, frumosului și adevărului, și noi știm să încoronăm meritele unui artist desăvârșit ca dramaturgul și nuvelistul nostru, Caragiale.“

Această a 60-a aniversare a marelui maestru trebuie să fie pentru tot neamul românesc o sărbătoare culturală, o zi de adevărată înălțare sufletească.

S'a citit apoi „Noaptea învierii“ și s'a discutat pe înțelesul tuturor însemnătatea literară a operei artistului Caragiale în literatura românească.

Pace între frați

Sub acest titlu ziarul „Minerva“ din 30 ianuarie publică următoarele:

A trecut anul, de când băntuie în viața politică a fraților noștri de peste munți o criză din cele mai regretabile.

Provocatorii și susținătorii acestei crize, grași în jurul ziarului „Tribuna“ dela Arad, au deschis o luptă fratricidă, combatând cu extremă dușmănie pe actualii conducători ai partidului național, călcând în picioare disciplina de partid, egduind până în temelii principiile și credințele sănătoasei vieți publice a fraților noștri. Toți banii români de dincolo, neispitiți de „Tribuna“ și toți prietenii cauzei naționale au rămas profund mâniți de aceste evenimente dezastruoase, cari se iveau în cele mai grele momente pentru lupta politică a elementului românesc de peste hotare.

Dela începutul crizei ne-am făcut ecoul sincer al opiniei publice din regat, exprimând convingerea că numai conducătorii partidului național și numai acest partid poate reprezenta cauza românească din Ardeal și Ungaria și că atacurile în contra comitetului și partidului național trebuie să trezească dezaprobarea românilor cu dragoste de neamul lor. Astăzi constatăm cu satisfacție că toate zările dela noi, cari au cuvânt în numele opiniei publice, și-au manifestat aceleași sentimente, aceleași convingeri.

Fără a ne face vinovați de vre-un amestec nepermis în afacerile interne ale fraților de peste munți, noi avem și dreptul și mai cu seamă datorie de a ne spune cuvântul frățesc ori de câteori cauza națională românească este ame-

Prețuri extraordinar de ieftine!

Garnituri engleze de piele.

Persoanelor acreditabile se vinde și în rate. La cereri din provincie ne prezentăm în persoană cu bogatele noastre colecții de mustre.

Telefon nr. 214.

MOBILE solide, frumoase și ieftine
poți procura numai dela
fabrica de mobile a lui

: SZÉKELY ÉS RÉTI :
Marosvásárhely, Piața Széchenyi Nr. 47.

Dovada că lucrurile noastre sunt bune și ieftine, este, că cercul clientelei noastre, crește pe zi ce merge. Dispunem de un asortiment mare în mobile pentru mirese.

Mobile pentru prânzitoare, dormitoare, saloane și pentru domniile garconii.

Nr. 26—1912.

ția și i-a asigurat pe croați de simpatiile cehilor în lupta ce o duc.

După ce au vorbit reprezentanții studenției, toți participanții s'au grupat într'un șir demonstrativ și au plecat spre Graben. Aci însă poliția le-a închis calea, ceea ce a dat anză la ciocniri serioase între ceece și studenți. Un grup de 300 demonstranți s'au dus peste piața Wenzel la muzeu și s'au postat acolo înaintea rampei. Aci un demonstrant a scos un steag cu tricolorul maghiar și ținându-l în sus i-a dat foc. Mulțimea, care creștea din ce în ce mai mult, la vederea steagului a erupt în strigăte de „pfui“, la adresa banului Cuvaj. Incercarea poliției de a aresta pe acest demonstrant n'a succes. Polițiștii veniți în grabă au salvat steagul arzând și rămășeala le-an luat cu ei. S'a produs o învâlmășeală mare. Pietrii sburau spre polițiști și situația devenia din ce în ce mai critică.

Polițiștii au scos săbiile și numai în felul acesta au putut să împrăștie studențimea. Câțiva studenți au fost răniți, iar alți 6 arestați. Înaintea secției de poliție în strada Wasser s'au iscat noue turburări. Mulțimea a început să bombardeze cu pietrii localul secției, încât a fost lipsă de 40 de polițiști pentru că mulțimea să poată fi respinsă.

Un scandal senzational în cercurile curții engleze. O ducesă care poartă numele unei familii foarte însemnate din Anglia a fugit cu maseurul ei, un suedian. Scandalul a ajuns în publicitate numai duminică și a făcut o senzație mare. Se zice că perechea amoroasă ar fi fugit la Paris. Ducesa a făcut mari pregătiri pentru această evadare și în taina aceasta a fost inițiată și camera ei, care a plecat înainte să-și aștepte stăpâna în Dover. De aci apoi perechea amoroasă a trecut peste canal. Barbatul ducesei va lua proces pe divorțare.

Deschiderea parlamentului italian. La ordinea zilei a primei ședințe a camerei italiene n'a figurat desbaterea asupra politicii guvernului, de oarece situația nu e propice pentru o desbatere amănunțită. Primul proiect de lege care va veni în desbaterea parlamentului va fi acela relativ la anexarea Tripolitaniiei. Se crede, că acesta va fi acceptat cu aclamațiuni. Se afirmă că sesiunea actuală va avea puține ședințe. Dezbaterea privitoare la monopolul asigurărilor pe viață vor fi amânate. Se zice că ministrul de finanțe e foarte nemulțu-

mit de aceasta, și „Giornale d'Italia“ a și început să pomenească de o criză ministerială parțială.

Nouă acțiune a bandelor în Macedonia. Situația în Macedonia s'a agravat din nou. Acum însă mai mult ca de altă dată bande de tot felul formate din elemente fără căpătâi conduse în mare parte de ofițeri de ai statelor vecine cutrieră această nenorocită țară, în care soarta a așezat o parte a neamului nostru, persecutând și ucizând pe acei frați ai noștri cari mai bine mor decât să se lepede de ei înșiși.

Acum când Turcia și-a angajat o bună parte din puteri într'un îndelungat războiu, care o împiedică de a se mai ocupa și de alte chestiuni, cu o lăcomie și o furie mai turbată ca oricând s'au aruncat asupra Macedoniei toți vecinii ca s'o sfășie. Anarhia e de nedescris. Vieța locuitorilor nu mai are nici o siguranță. Bandele grecești și bulgărești terorizează fără vre-un scrupul.

Biroul presei anunță că la Cosovo au fost uciși nouă bulgari. Făcându-se cercetări au fost arestați 13 bulgari cari se presupun a fi autorii acestor crime. În regiunea Crivacușă jandarmii au arestat cinci răsculați bulgari la cari au găsit arme și 10 klg. dinamită. La Agirocastro s'a observat o bandă grecească compusă din 12 oameni și condusă de un ofițer grec. Această bandă urmărește scopuri politice. Intreaga Macedonia e acum pradă acestor bande cari în lipsa unei Turcii capabile să facă ordine își fac mendrele după bunul plac.

Disolvarea camerei grecești. Din Atena se comunică: Decretul disolvând adunarea a fost promulgată. Noile alegeri vor începe la 24 martie iar parlamentul va fi convocat pe ziua de 4 mai.

Rusia studiază piețele orientale. Din Odessa vine știrea, că comisiunea guvernamentală însărcinată să studieze piețele orientale a plecat de aci pe bordul vasului „Regina Olga“.

Moartea lui Hyacinthe Loyson. Din Paris vine știrea, că aci a încetat din viață abatele Hyacinthe Loyson.

Abatele Hyacinthe Loyson, unul din primii moderniști ai bisericii catolice, celebru prin dese sale conflicte cu Vaticanul, a avut o viață foarte agitată ca scriitor și orator bisericesc.

În numeroasele sale peregrinațiuni prin toate părțile lumii, el a propagat cu ardoare principiul absolutei libertăți a cugetului și nemulțumirea sa față de cadrul îngust al religiei catolice, l'au făcut chiar odată să îmbrățișeze religia coptilor din Egipt, căci i-s'a părut că ea să apropie mai mult decât oricare alta de convingerile sale filozofico-religioase.

În lumea intelectuală din Franța, Hyacinthe Loyson a fost o figură interesantă care se bucura de stima și simpatia generală.

Inundațiile din Sevilla. Se comunică din Sevilla că situațiunea din cauza inundațiilor este gravă. Populația lucrează cu desperare ca să ridice zăgazuri. 15.000 de lucrători stau fără lucru; mizeria este groaznică. De asemenea și satele din provincie sunt inundate. O barcă care împărțea merinde în satul Agaeba s'a scufundat; sunt trei înecați. Ploaia continuă a fi torențială. Regele și Canalejas vor pleca azi la Sevilla.

Agitația anti-rusă din Mongolia. Ziarele „Ruskoje Slovo“ și „Utro Rossij“ din Petersburg anunță, că guvernul rusesc a aflat, că controlorul-șef al vâmlor chineze din statul Mancuria, ofițerul german Seckendorff, a organizat rezistența mongolilor împotriva chinezilor și a provocat în același timp printre mongoli o agitație împotriva Rusiei.

Ciocnirea sângeroasă dela stațiunea Mancuria, cu care prilej fură uciși numeroși ruși, între alții și colonelul Kaplinsky, trebuie atribuită acestei agitațiuni.

În urma acestora, guvernul rusesc a adresat guvernului din Berlin o notă, în care se protestează împotriva procedurii lui Seckendorff.

Jena financiară în Mongolia. Agenția Westnic află, că din cauza greutăților financiare, guvernul Mongoliei a hotărât să vândă peste 20.000 cămile și cai de ai împăratului Chinei, să introducă taxe vamale asupra importului și să exploateze singură transitul curierilor ruși și în fine să se puie în valoare bogățiile subsolului.

Introducerea învățământului primar în Rusia. Duma rusească a adoptat cu multe modificări, proiectul și planul financiar, privitor la introducerea învățământului primar în Rusia.

Textul adoptat de Duma imperiului pune în trezul învățământ primar sub autoritatea ministerului instrucțiunii, cu excluderea desăvârșită a autorităților bisericesti. O sumă de un milion și jumătate de ruble a fost votată pentru școlile de cântăreți bisericesti, cari depind de Sinod. Cheltuielile pentru instrucția primară cari cresc în fiecare an în mod progresiv, au fost fixate de pe acum pe timp de 10 ani. În interval de 10 ani aceste cheltuieli se vor urca la mai mult de 500 milioane.

Carantină. Din Paris se anunță, că cei 130 pasageri ai paquebotului „Africa“ care se află în călătorie spre Africa Orientală, au fost supuși ieri unei carantine, la Panillae. Pe bordul vaporului băntuie friguri galbene. Un hotelier din Gasconia a și sucombat din cauza primejdioasei maladii.

anumite privințe, încă înapoia străinilor, apoi i-am întrecut mult în maniere. Manierele noastre cu diferiții indivizi au nuanțe și finețe la nesfârșit.

Francezul și germanul are de făcut douăzeci de ani de studiu, până să prindă și să înțeleagă toate particularitățile, distincțiunilor manierelor noastre.

Ciudații aceștia vor vorbi cu un milionar și cu împiegatul unui debitant de tutun aproape în același ton și în aceiași termeni, cu toate că, în înlăuntrul lor, ei se simt foarte mici în fața omului de finanțe.

La noi nu-i așa. La noi se văd înțelepți cari știu să vorbească în fața unui boer de două sute de suflete, cu totul altfel decât în fața unui boer de trei sute, și cu cel de trei sute, de tot altfel decât cu cel de cinci sute, iar cu cei de cinci sute cu totul altfel decât cu cei de opt sute. Și așa mai departe, până la milion, mereu se vor găsi nuanțe.

Să ne închipuim, spre pildă, că este o cancelarie, nu aici la noi, ci undeva departe, și în cancelaria aceasta un director...

Vă rog să priviți bine acest director când stă în fotoliul lui în mijlocul cancelariei sale și al tuturor subordonaților lui... nu-i așa, rămâi mut de groază? Gravitate, hotărâre, aer de majestate, aceasta-i expresiunea fizionomiei sale. N'ai decât să ieși un penel și să pictezi: el se ridică, e Prometeu! privire de vultur, mers măsurat, ușor, demn... Dar tot acest vultur, de îndată ce a ieșit din oada și pe măsură ce se apropie de cabinetul

șefului său, nu mai este, cu toată grămada de hârtii de afaceri pe cari le strânge sub aripa sa, decât un biet pușor care merge repede, repede, ca purtat printr'un resort.

Intr'o adunare, la o serată, câtă vreme nu sunt acolo decât oameni de rang inferior, Prometeu e neclintit în funcția sa de Prometeu. Se ivește un personaj de rang mai înalt decât el, se petrece în Prometeu o așa metamorfoză încât Ovidiu însuși nu cunoaște alta mai radicală: acesta-i o muscă, mai puțin decât o muscă, e un grăunte de nisip, e neantul. Și cineva își zice: „Ei bine, ei bine! Ce-i cu Ivan Petrovici? de nerecunoscut, nimic! Ivan Petrovici e de statură înaltă, iar acesta-i un om mic și slăbănog; Ivan Petrovici vorbește tare, cu o voce de bas, și nu zămbește, iar acesta... dracu știe ce-i... acesta ciripește într'un glas de patru etaje, și acesta râde, și acesta se ismenește.“ Te apropii să vezi cine este; cum așa? e în ade-văr Ivan Petrovici...

Dar să ne întoarcem la masa de ceai a onorabilei doamne bătrâne. Cicikof, precum am văzut, prinsese a vorbi și a lucra fără ceremonie; el își lua ceașca cu mâna stângă, prinse sticluta în cealaltă mână și-și turnă țuică. Înghițiți a gură și zise numai decât după înghițitură:

— Aveți, mămucă, un frumos sat colo jos. Câte suflete?

— Acesta-i un sat de optzeci de suflete, tă-tucă: răul e că a fost anul trecut foamete, și o așa foamete...

— Cu toate acestea țărani sunt aici chipesi

și colibele lor sunt construite solid, pe cât am putut vedea din fereastră. Dar spuneți-mi numele d-voastră... eram așa de zăpăcit... Sosit așa în mijlocul nopții; înadevăr, până acum...

— Korobocika, secretară de colegiu.*)

— Vă sunt foarte recunoscător. Numele d-voastră patronal și acel al părintelui d-voastră?

— Nastasia Petrovna.

— Nastasia Petrovna! acesta-i un nume draguț. Eu am o mătușă, o soră a mamei, care-i și ea tot Nastasia Petrovna.

— Și d-voastră vă numiți? — zise întrebător doamna... d-voastră sunteți nu-i așa, zaceda-tel-ul***) nostru?

— Nu, mămucă, — răspunse, răsând, Cicikof. Eu nu sunt un magistrat în inspecție; eu călătoresc pentru mine, pentru afacerile mele private.

— Ah! tu cumperi, da, tu cumperi produsele înțeleg. Cât îmi pare de rău acum că am vândut așa de ieftin negustorilor toată miera! iată, tătucă, tu, tu mi-ai fi cumpărat-o.

(Va urma.)

*) În Rusia, soția ori văduva unui căpitan e căpităneasă, a unui consilier de stat actual, o consilieră, o Excelență pe viață.

**) Magistrat civil a cărni jurisdicție n'are nimic analog la noi. În operațiunile recenzământului, el merge din moșie în moșie și prezența lui face mare senzație în tot districtul său.

Cioenire de vapoare. Vaporul italian „Rosalia”, care se afla pe drum dela Tine la Genova, a sosit ieri la Graveson cu catartul rupt și prora covoriată. Vaporul s'a ciocnit cu vaporul „Woodrow” care mergea spre Boali. Acesta din urmă se scufundă numai decît. Echipajul putu și sălvați.

Petrețeri. Reuniunea română de cântări și muzică din Oravița-montană aranjază în 15 febr. n. a. c., în sala mare a hotelului „Coroana” concert și festival grandios, care va fi o atracție excelentă de carnaval.

De toate părțile se arată un deosebit interes pentru petrețerea aceasta.

Oaspeții vor fi primiți cu toată căldura; aranjatorii, binecunoscuți publicului românesc, oferă garanții deplină, că oaspeții se vor amuza foarte bine. **Prezidiul.**

Tinerimea română din Caransebeș aranjază în favorul „Cantinei școlare”, joi, în 2/15 febr. n. a. c., în sala hotelului „Pomul verde” (Licht-neckert) concert și teatru urmat de dans. Cu prilejul acesta d. dr. Valeriu Branicea va ține o importantă conferință.

Corul bisericesc din Băsești, aranjază în 2/15 febr. n. a. c. concert în sala școlii românești din Băsești.

Comuna bisericească gr.-or. română din Beiuș, aranjază petrecere cu dans în favorul școlii sale, sâmbătă, în 17 februarie st. n. 1912, în localitățile „ospătării orașenești”.

Convocare la adunarea generală a „Reuniunii de lectură română” din Timișoara, care se va ține duminică, în 5/18 februarie 1912, d. a., la 3 ore în localul reuniunii: „Közponi kávéház” din Timișoara-Fabrie, cu următorul ordin de zi:

Citirea raportului anual și desbaterea lui. Raportul cassarului. Cenzurarea socoților. Raportul bibliotecarului. Stabilirea bugetului și a taxei membrilor ordinari. Darea absolutului. Eventuale propuneri. Alegerea de vicepreședinte pe restul perioadei de un an. **Timișoara,** în 28 ianuarie 1912 st. v. P. Minian secretar; Constantin Tăran președinte.

Cenzurarea filmelor cinematografice. La 1 octombrie se va introduce, în urma unei ordonanțe ministeriale, în întreaga Bavarie, o cenzură unitară asupra filmelor cinematografice. Relativ la frecvența teatrelor cinematografe de către copii se vor lua de asemenea măsuri severe.

Un dar al coloniei austro-ungare din Galați. Ni se scrie: Cu prilejul recepției care a avut loc la consulatul austro-ungar, cu ocazia mutării dlui consul general d. Victor de Bornee, care a stat în Galați timp de 15 ani, fiind și delegat al comisiunii europene, a primit din partea coloniei austro-ungare din Galați al cărei președinte de onoare a fost, o statuie în miniatură al lui Colonne de Verrochio.

Boxorul Johnson amendat de justiție. Din Londra se comunică: Cunoscutul boxer negru Johnson a fost osândit ieri la o amendă de 1300 de lire sterline, deoarece n'a îndeplinit angajamentele unui contract încheiat cu un impresariu. Johnson se obligase să debuteze la Londra, totuși a plecat la Paris, neținând seamă de contractul încheiat.

Arestarea lui Niaz-Bey. Agenția „Reuter” anunță din Port-Said că la El-Ariș a fost arestat colonelul Niaz-Bey pe când se încerca să treacă travestit în haine arabe, prin Siria și Egipt, în Cyrenaica. El fu transportat îndărăt la Constantinopol.

Arestarea unor insurgenți bulgari. Jandarmii din Salonic au arestat în satul Kriwakruška de lângă Ihtip 5 insurgenți bulgari, au confiscat 10 kilograme de dinamită și mai multe puști.

Procesul unor omorători. Din Cernauiți se anunță cu datul de 27 ian. v.: Eri s'au terminat desbaterele în procesul fraților Chotek, acuzați de omor și furt.

Când, târziu seara, președintele a anunțat că fratele mai mare, Grigorie, a fost osândit la moarte

prin ștreang, iar cel mai mic la 15 ani închisoare, fratele mai mare zmulse baioneta gardianului care sta în apropierea sa și vru să înjunghie pe gardian. Acesta avu însă timp încă să sară la o parte, și să scape de înjunghiere. În acelaș moment însă cei doi frați se repeziră spre ușă și, dacă lumea adunată în coridor nu i-ar fi oprit, ei ar fi ajuns nopărați în stradă.

Ei fură împinși din nou în sala de desbateri, unde cei doi criminali se îndreptară împotriva judecătorilor. Cel mai mare din frați, Grigorie, puse mâna pe un scaun și se repezi asupra președintelui. El fu însă trântit jos de un gardian înainte de a putea săvârși atentatul. Fratele cel mai tânăr, se repezi asupra unui consilier, îl trinti jos și începu să-l sugrume. Și acesta putu fi, în cele din urmă, oprit dela săvârșirea faptei sale.

Ridicarea stărei de asediu la Constantinopol. Consiliul de miniștri a hotărît să ridice starea de asediu la Constantinopol și să desființeze curtea marțială câtva timp înainte de viitoarea sesiune parlamentară. S'a mai hotărît a se amnestia condamnații politici, făcându-se numai câteva restricțiuni.

Noul cabinet bavarez. Ministerul bavarez s'a constituit în mod definitiv. Baronul Herling, a luat președenția consiliului și externele, D. Thelemann justiția, baronul Soden internele, D. Knilling cultele, Breunin finanțele, Seidlein comunicațiile, contele Horn războiul.

Logodnă. D. profesor dr. Constantin Pavel s'a logodit în 10 februarie cu d-șoara Elisa Ștefanica profesora la școala civilă de fete din Beiuș, fiica directorului gimnazial din Beiuș, Vasile Ștefanica. Sincere felicitări.

x Oferă albituri pentru mirese, lucrări proprii, în executare solidă și specială: Heim J. atelier special pentru albituri, Arad, Piața Libertății (Szabad-ság-tér) nr. 20.

Acordul franco-german. Din Paris se comunică: Senatul a sfârșit azi desbaterile în chestia acordului francez.

Clemenceau blamează chestiunea Congului și respinge ideea unei apropieri de Germania. Infrângerea noastră din trecut, a zis oratorul, nu poate să împingă spre o vasalitate. Mai avem ceva de îndeplinit în lumea aceasta. Respingerea tratatului este o săritură făcută în necunoscut; votarea lui este o săritură în spre un ce prea cunoscut.

Poincaré, președintele consiliului, întrerupând spune: respingerea tratatului înseamnă evacuarea Fetzului.

Clemenceau, replicând spune: nu, dar germanii vor fi nemulțumiți. Atâta tot. Oratorul a încheiat zicând că diplomația noastră a rătaieț rău calea, n-ê datorita să-i arătăm calea cea adevărată (Aplauze prelungite). Discuțiunea generală a fost închisă. Proiectul a fost votat cu 212 voturi contra 42, fiind 38 abțineri, 7 absențe.

Jenouvrier propune să se transforme comisiunea acordului într-o comisie de anchetă cu privire la negocierile și tratatele secrete încheiate.

Poincaré, combate propunerea. Chestiunea prealabilă a fost adoptată cu 247 voturi contra 16. Ședința a fost ridicată.

Greva dela minele de cărbuni din Mons. Mizeria printre lucrătorii mineri greviști din Bruxelles a ajuns la culme. Până acum greviștii au fost liniștiți. Acum însă ei au început a se lăsa târiți la excese, din cauza flămânzirii familiilor lor. În mai multe localități camioanele cu pâine fură jefuite și pâinea distribuită printre greviști.

Greva școlară. La liceul din Kolo-meeva a izbucnit o grevă din cauza prea marelui severității a unui profesor. Directorul a răspuns la această grevă, închizând în înțelegere cu consiliul școlar al provinciei, clasele VI și VII ale liceului. Eri, părinții elevilor au ținut o întrunire în care s'a

protestat cu violență împotriva procedurii profesorilor. Deciziunea directorului a provocat în oraș mare agitație.

Turburările din Paris. La eșirea din cimitirul Père La Chaise din Paris, după manifestarea organizată de sindicalisti, s'au produs încăerări. Doi agenți au fost răniți, un sub-brigadier grav rănit, a fost transportat la spital. Garda republicană a fost atacată cu proiectile și a șarjat. S'au făcut 20 arestări. Ploaia a împrăștiat pe manifestații.

Apărarea canalului Panama. Guvernul Statelor-Unite a ordonat imediata construire a unei fortărețe pe mica insulă Flamingo, situată în oceanul Pacific, la intrarea canalului Panama.

Lucrările vor fi executate în cea mai mare grabă și fortăreța va fi prevăzută cu tunurile cele mai moderne.

— **Ziarul „Românul” și foaia poporală „Poporul Român” se află de vânzare în București la librăria „Neamul Românesc” și la Mihail Vlad proprietarul chioșcului de cărți și ziare, — Calea Givița.**

x Grăbiți și cumpărați dela Korányi în piața Libertății, ghete, pălării și alți articoli de modă pe lângă prețuri enorm de ieftine, cari se vor vinde numai scurt timp.

Ultima oră

Din Oradea-mare. (Telefonic). *Originea incidentului se datorește unui cleric ungur Barta, care de mai multe ori a insultat pe tinerii noștri.*

Ei au reclamat, dar Lánji n'a voit să auză. Dimpotrivă a dat ordin ca limba română să nu fie folosită nici în seminar nici pe stradă.

Cei doi români Pasca și Bonea au luat poziție contra.

Pasca și Bonea vorbiau românește iar un pedagog i-a întrebat dacă nu au luat cunoștință de ordinul, care oprește limba românească!

Astfel s'a început conflictul. Chemăți în fața episcopului Bonea a făcut un gest ca și cum ar fi voit să-i dea reverenda.

P. S. Episcopul Radu a rugat pe Lánji să permită ca tinerii noștri să petreacă ultima noapte în seminar dar acesta nu s'a învoit.

Atunci P. S. episcopul Radu i-a adăpostit, dându-le de mâncare iar luni le-a dat bani de drum spre a-se întoarce la părinți, asigurându-i că va îngriji de ei.

Redactor responsabil: Atanasu Halmăgian.

Dr. Brutus Macaveiu

medic univ. specialist în morburile femeiești ord. 9—11, d. a. 3—5.

Timișoara, Koskuth-tér Nr. 2, etaj. 2.

Telefon Nr. 11—68.

In interesul propriu recomand onor. public să privească expoziția aranjată cu gust, corespunzătoare de crăcin din cele mai moderne obiecte pentru ornamente și de folos, în depozit foarte mare. **Mare depozit în rame pentru fotografii, pe cari le pregătesc cu preț ieftin.**

FISCHER MÓR

comerciant de lămpi de porcelan și obiecte pentru ornament.

Arad, Piața Andrassy Nr. 20.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 568.

Se vinde

o casă din mână liberă, cuprinzând, birt, (cârciumă) cu popicarie și cu mobilierul necesar precum și o casapie, extinzându-se casa pe trei străzi, la colț. Doritorii de a cumpăra să se adreseze la **Gheorghe Giorogar, (Lugoj)**, strada Atanasievici nrul 10.

"CRIȘANA", institut de credit și de economii societate pe acții în Brad.

Concurs.

Subserisa direcțiune deschide prin aceasta concurs pentru ocuparea unui

post de practicant

la filiala sa din Hălmagiu (Nagyhalmagy) comit. Aradului, sub următoarele condițiuni:
Recurenții să fie absolvenți de școală comercială superioară, să cunoască limba maghiară în scris și vorbit, eventual și cea germană. Cei cu praxă și cu serviciul militar îndeplinit vor fi preferați.
Salar anual: 840 coroane, plătit în rate lunare, afară de aceasta încă 15% după acest salar ca adaus de scumpete și tantiemă statuară (pe anul 1911 circa 170 coroane).
Postul va fi a se ocupa, dacă e posibil imediat, mai târziu însă la 1 Aprilie n. 1912.
Terminul concursului e până în 25 Februarie 1912. n.

Direcțiunea.

Mi-am deschis
depozit de covoare persane
în strada Weitzer János Nr. 9 în edificiul școlii de fete (viz-à-vis cu poșta).
Cu stimă:
Schwarcz Zsiga.

Cine voiește rachie curată

să se adreseze direct la firma cea mai mare românească

Creciun & Voda din Lugoj,

care dispune de căzănării mari proprii în Bănat și Ardeal.

Aviz Atragem atențiunea On. public românesc asupra hotelului „Concordia” din Lugoj

Cafea și Tea

Extras din Catalogul lui Kotányi János:

Cafea brută:

Jamaica 1/2 Klgr.	Cor. 1'60
Portorico 1/2 "	" 1'90
Cuba 1/2 "	" 2'—
Iava aur "	" 1'70

Cafea prăjită:
(În prăjitoria electrică proprie).

Calitate bună 1/2 Klgr.	Cor. 1'90
Calitate fină 1/2 "	" 2'20
Mixtură foarte fină (Cuba, Aur, Menado, Mocca) 1/2 Klgr.	" 2'60

Tea:

Rămășițe de tea 1/2 Klgr.	Cor. 2'50
Tea de Congo 1/2 "	" 3'—
Mixtură pentru familie 1/2 Klgr.	" 5'—
Tea imperială foarte fină 1/2 Klgr.	" 6'—
Tea Ceylon foarte aromativă 1/2 "	" 7'—
Mixtură excelentă de prăjituri pentru tea 1/2 Klgr.	" —80

Rum:

1 litru rum pentru tea de familie	Cor. 1'90
1 litru rum fin de Brazilia	" 2'40
1 sticlă 7/10 rum de Jamaica	" 3'50

Renumitul „ARDEIU KOTÁNYI” se vinde în cutii originale.
Kotányi János,
mare comerciant de cafea și tea.
(Seghedin, Budapesta, Viena, Döbling, Berlin, Abazia) și
Arad, József-főherceg-ut Nr. 3
în edificiul bănoii „Arad-Csanádi Takarékpénztár”
(Nr. telefonului 809).

PRIMA FABRICĂ de MOBILĂ în VĂRȘET
LEONH. SCHULZ
PROPRIETAR:
Văduva HUGO APFELBAUM
GEL MAI MARE DEPOSIT DE MOBILĂ în UNGARIA DE SUD.
CALITATE PRIMĂ! — PRODUCERI PROPRII PREȚURI MODERATE.
VĂRȘET STR. KUDRITZER
No. 11 și 16.
(TĂRGUL LEMNELOR). — ÎNTEMEIATĂ LA 1865

Recomand
canari cu tril nobil

din propria, prăsilă în mare, cu prețul cel mai ieftin, exemplare excelente cu voce foarte plăcută și tremurătoare: Expedarea o fac cu poșta (rambursă) pe propriul meu rizic garantând pentru sosirea nevătămată sănătoasă și veridabilă a exemplarelor. Bărbușii cântăreți cu 8—10—12—16—20—25 cor. Femeiuște cu 3—4—5 cor. Catalog de prețuri și îndrumări pentru tratamentul paserilor canarice la cerere trimis cu plăcere fiecărui, grătit.

ISIDOR MURGU
— prășitor mare de paseri canarice —
LUGOJ, STR. GURAN Nr. 19.

Desfacere de prăvălie concesionată

Hoffmann ≡ Sándor

ARAD, (Palatul teatrului).

Toată marfa din magazinul meu voi vinde-o cu prețul de cumpărare, unii arti-coli chiar și sub acest preț. Să oferă deci **cel mai bun prilej** pentru a târgui ieftin.

Paltoane-raglan lungi, pentru dame cu guler de blană, acum costă numai 19 florini, prețul de odinioară a fost 35 florini.

Căciule de blană nutria, negre, pentru copii, acum numai 1 fl. 90 er. odinioară a fost 2 fl. 50 er.

La mine se pot afla lucruri dela „Wiener Schossfabrik” cu prețuri originale de fabrică, rochiile frumoase în orice culoare 2 fl. 25 er., mai fine dela 4 fl. 50—5 fl.

Albituri pentru femei, parcheturi, pânze, postavuri, dantele și articole de lux pe lângă prețuri enorm de ieftine.

Cămeși femeiești brodate: 1 fl. 65 er.; calitate mai bună 2 fl. 25 er. și 2 fl. 60 er. Un val de pânze de 30 cote 6 fl., calitate mai bună 7 fl. 50 er.;

Un carnis (sustinător de perdea) frumos de aramă 1 fl. 75 er., mai fin masiv 2 fl. 50 er.

Un vitrage (sustinătoare de perdea la ușă) de aramă 15 er.

Resturi de șifoaie și pânze în preț de jumătate.

Rog priviți galant

Fondat în 1903.

Fondat în 1903.

„COROANA“

Institut de credit și economii, societate pe acți în Bistrița.
— Centrala în Bistrița, Strada Spitalului Nr. 38. Telefon Nr. 65. — Filiale în Lechința și Șteul-mare. — Giro-conto la Cassa de păstrare postală Nr. 28220.

Capital acționar	Cor.	300.000
Fonduri propr		100.000
Circulația anului 1910	Cor.	21.500.000
Depuner spre fructificare	Cor.	700.000

Primește depuneri spre fructificare, despre cari liberează libel. Plătește deponenților 5 procente interese, iar bisericilor, școalelor, corporațiilor, instituțiilor culturale precum și privaților cu depuneri peste 10.000 cor. 5 jum. la sută procente interese. Primește depuneri și mai mici, săptămânale sau lunare cu sau fără cassetă. Bisericile în general se folosesc de cassetă. — Contribuiri după depuneri o plătește institutul. Pentru cruțare de spese postale, trimitem *chequri postale*. — Acordă *credite cambiale* cu *cavenți* și cu *acoperire hipotecară* de case și proprietăți de pământ cu 7—8 procente și cu puține spese de întăbulare. Acordă *imprumuturi și pe obligațiuni*. Primește replățiri în rate săptămânale, lunare, tri-lunare și semestriale. — Dă avans pe *efecte* emise de stat și societăți comerciale. — Mijlocește *asigurări de viață, asigurări contra focului, grindinei și de vite cornute* după tarife ieftine. — *Lucasează polițe și efectuează toate operațiunile de bancă și comission*. La cerere intervine la *cumpărări și parcelări de moșii* precum și la *cumpărări de mașini agricole*. — Sprijinește lățirea *comerțului, industriei, meseriilor* la poporul nostru. Serisorile și afacerile *incredințate le resoalvă în ziua primirei*. — Acordă *ajutoare* elevilor de meserii. Sprijinește *literatura*, și în genere, ori-ce *lucrare culturală*. — *Stă gratuit* la dispoziția economilor, meseriașilor, comercianților români cu *sfaturi în cauză de orice natură*.

Direcțiunea.

Nr. Telefonului la fabrică 423.

FABRICĂ PENTRU MATRAȚE MOBILE DE FIER ȘI ARAMĂ.

Recomandăm Onor. public **mobilele** noastre de **fier și aramă**, fabricate proprii, executate excelent.

Madrațe cu ramă de fier sau de lemn, în orice măsură, executare solidă.

Efectuăm orice reparări, precum și vâpsirea mobilelor de fier.

FABRICA: ATELIER:
ARAD. STR. AULICH LAJOS Nr. 14. | ÎN STR. JÓZSEF-FÓHERGZG Nr. 7.

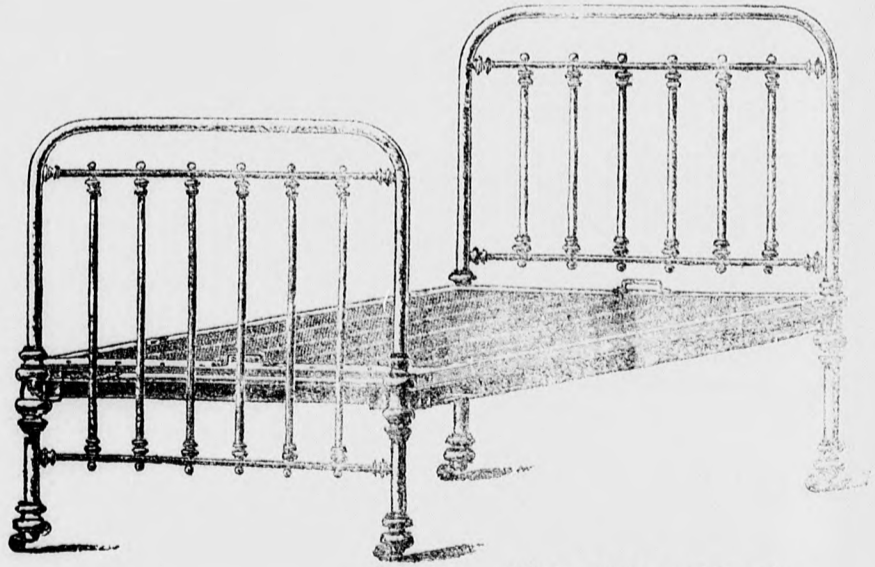
Prețurent trimitem la cerere gratis și franco.
(Telefon Nr. 423). — Rugând binevoitoarele comande, semnăm

Cu stimă:

FRAȚII FLEISCHER.

Tot aci se primește învățacei din casă bună, cu plată, pentru atelierul de lăcătușerie și lustruire.

Nr. Telefonului la atelier 183.

FONDAT ÎN ANUL 1893.

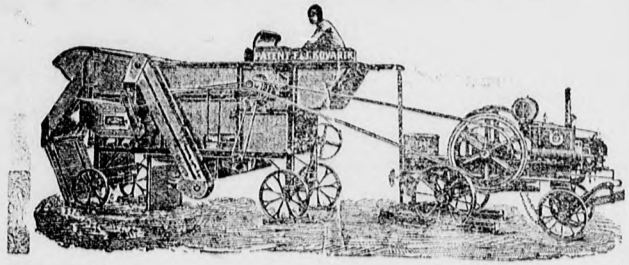
In grădina de iarnă a „Hotelului Central“ condusă în spirit modern găsește Onor. Public beuturi și bucătăria care îndestulește cele mai delicioase dretensiuni. După teatru cină caldă.

Pentru cununii și bancheturi săli separate. Zilnic taraf de țigani de primul rang. In cafenea după teatru cină [exquisit.

Cu deosebită stimă:

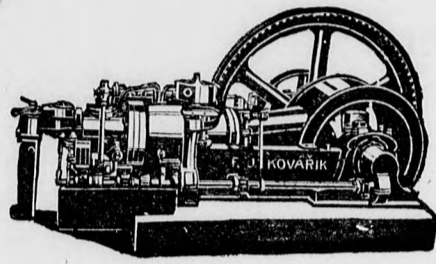
AUGUSTIN CSERMÁK
hotelier.

Fabricat de primul rang.

Chezășie pentru funcțiune sigură.

Cel mai nou sistem de mașini de treerat cu abur sau motor, construcție patentă.

Motoare cu olei brut și motoare sugătoare cu gaz, presiune mare, sistem Diesel.

Despărțământ pentru tot felul de mașini agronomice. Mașini de abur, de treerat, secerat, cosăt, sămănat etc. în cea mai solidă executare.

Kovárik F. és J.

prossnitzki gép- és motorgyár r.-társ. fióktelepe.
Budapest, V., Szabadság-tér. Nr. 14.

Dacă suferi în dureri de stomac,

dacă ești lipsit de apetit, dacă ți-e rea mistuirea sau dacă ai dureri cari provin din aseasta, cum sunt dureri de dinți, sgârșiri, arsuri, apăsare în stomac, iritație de vomare, greață, răgăieli, etc. folosește:

Purgativul de fiere (epehajtó) de Rozsnyai,

care e cel mai bun mijloc pentru vindecare în vreme scurtă, chiar și în cele mai neglijate cazuri de boală.

0 sticlă costă 40 fileri; o duzină 4 coroane
80 fileri.

Se capătă la singurul preparator

**Farmacia
ROZSNYAY M.
A R A D.**

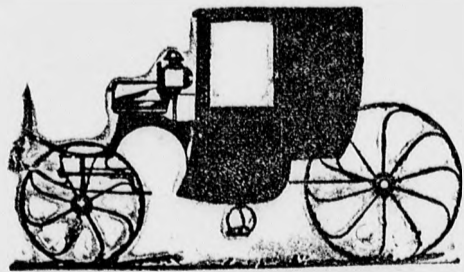
Kováts és Thomay

fauri și fabricanți de trăsuri

Arad, Strada Kossuth N. 2.

Avem onoare a recomanda atelierul nostru cu renume bun de

făurit și fabrică de trăsuri.

După cunoștințe de 7 ani câștigate în fabrica Kölber Testvérek, furnisorii curții regale, ne-am așezat aici și suntem în poziția a satisface celor mai mari recerinte. Pregătim trăsuri nouă în orice execuție, asemenea facem reparaturi pe lângă prețuri convenabile.

Depozit de trăsuri gata.

Catalog gratis și franco.

Cu deosebită stimă:

Kováts și Thomay,
faur și fabricant de trăsuri.

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon Nr. 188.

Post sparocassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în Sibiu—Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul diecțiunii: PARTENIU COSMA,
directorul executiv al „Albinei” și prezidentul „Solidarității”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbății de încredere ai societății. — Prospece, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afari sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cei interesați să se aibă încredere la:

„Banca gener. de asigurare”
Sibiu—Nagyszeben. (Edificiul „Albinei”).

La tipografia „CONCORDIA” din Arad, strada Zrinyi nr. 11a se află de vânzare frumosul roman, scris de marele filo-român BJÖRNSTJERNE
::: BJÖRNSSON :::

„MARY”

Traducere liberă de HOREA PETRA-PETRESCU.

Prețul unui exemplar 1 cor. + 10 fileri porto.
La comande de 10 exemplare se expediază franco. :: Pentru România și străinătate 1.20 Lei + 20 bani porto.

„DOINA“ institut de credit, societate pe acții în Câmpeni.

Convocare.

Domnii acționari ai „DOINEI“, institut de credit, societate pe acții în Câmpeni, se invită prin aceasta în virtutea §-ului 13 al statutelor societății, la

a XVI-a adunare generală ordinară,

care se va ține în Câmpeni, Marți, în 5 Martie n. 1912 la 10 ore a. m., în localul institutului.

OBIECȚELE:

1. Deschiderea și constituirea.
 2. Prezentarea bilanțului anual, raportul Direcțiunii și al comitetului de supraveghiere; decedere asupra lor.
 3. Alegerea consiliului de cenzori pe anul 1912.
 4. Modificarea resp. amplificarea §-lui 31 din statute.
 5. Statorirea salariilor membrilor din consiliul de administrație, din consiliul de cenzori și a comisariatului de zi, conform punctului 4 pe 3 ani.
 6. Înființarea unei agenturi în Alba.
- Domnii acționari, cari în senzul statutelor voiesc a participa la adunarea generală în persoană sau prin plenipotențiați, sunt rugați a-și depune acțiunile și eventual dovezile de plenipotență, cel puțin cu două zile înainte de adunarea generală, pe lângă revers, la cassa societății noastre, eventual la „Auraria“, cassă de credit, societate pe acții în Abrud, și la „Albina“ institut de credit și de economii în Sibiu.
- Câmpeni, 22 Ianaarie 1912. **DIRECȚIUNEA.**

ACTIVE.	CONTUL BILANȚULUI.		PASIVE.	
Cassa	15232 58		Capital societar	6000 —
Bon la alte bănci	888 —	16120 58	Fond de rezervă	40000 —
Cambii	229154 —		„ „ special	41088 23
Cambii cu acoperire hipotecară	615146 —	844300 —	„ „ penziuni	37986 —
Imprumuturi hipotecare		136979 —	Depozite spre fructificare	698715 08
Obligațiuni cu cavenți		297 —	Reescont	146132 —
Imprumuturi de cont-curent		5388 74	Cauțiuni	17000 —
Efecte	15700 —		Credite de cont-curent	18 88
Efectele cauțiunilor	17000 —	32700 —	Depozite de cassă	1247 —
Acțiuni dela bănci		5518 —	Dividendă nereclamată	20 —
Imobile (casa institutului)	34828 31		Dobânzi cuvenite anului viitor	15976 44
după amortizare	828 31	34000 —	Profit și Pierdere	18339 69
Mobilier	1356 66			
după amortizare	136 66	1220 —		
		1076523 32		1076523 32

SPESE.	CONTUL PROFIT și PERDERE.		INTRATE.	
Dobânzi plătite:			Dobânzi încassate:	
după depozite spre fructificare	33772 54		după cambii de bancă	71183 28
„ cambii reescontate	11036 30		„ împrumuturi hipotecare	11588 06
„ fondul de penziuni	3554 —	48362 84	„ împrumuturi cu obligațiuni	33 14
Cheltuieli de administrație:			„ efecte	757 87
salare	13428 —		„ conturi curente	375 87
registre, porto, diverse.	1955 05	15383 05	Provizțiuni	83938 22
Dare:				8855 46
directă	6365 87			
după depuneri	3377 26	9743 13		
Amortizări:				
din imobile	828 31			
„ mobilier	136 69	964 97		
Profit curat		18339 66		
		92793 68		92793 68

Dr. Zosim Chirtop, m. p.
director executiv.

Câmpeni, 31 Decembrie 1911.

Teodor Orlea, m. p.
contabil.

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE:

Romul Furdui, m. p. Dr. Basiliu Preda, m. p. Vasile Chirtop, m. p. Iuliu Poruțiu, m. p. Constantin Cothișel, m. p. Nicolau Cothișel, m. p. președinte.

RAPORTUL CONSILIULUI DE CENZORI:

Consiliul de cenzori ai „DOINEI“ institut de credit, societate pe acții în Câmpeni, examinând cărțile institutului, Bilanțul, contul Profitului și al Perderilor, le-am aflat în ordine exactă, asemenea controlând administrarea afacerilor în decursul anului de gestiune expirat, precum și proiectul direcțiunii referitor la împărțirea profitului curat, este de acord cu propunerea consiliului de administrație și propune a se da consiliului de administrație, cât și Consiliului de cenzori absolutoriul.

Câmpeni, în 2 Februarie 1912.

Demetriu Goia, m. p. președinte. Ioan Nicola, m. p. Dr. Traian Morean, m. p. Aurel Gomboș, m. p. Vasilie Andreșiu, m. p.

Revăzut și aflat în ordine:
N. Caciulă, m. p.
revizor expert al „Solidarității“.

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc în-
trarea sa în activitate, în servițiul cultural al neamului,
stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
îi dă putința să execute lucrări alese și
o o artistice în ale tipografiei, o o

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru națio-
nal, încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitații, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se compută cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

Roagă onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.

Telefon pentru oraș și interurban Nr. 750.

NEUMANN M.

CROITOR DE BĂRBAȚI.

COSTUME DE FRAC, SMO-
CHING, REDINGOT ȘI JA-
CHET, GATA SAU DUPĂ
MĂSURA IN EXECUTARE
: NEESCEPȚIONABILA. :

Furnisorul curții cesare și regale și al camerei, depozit de haine pentru bărbați, copii și fetițe în

A R A D.

Cele mai bune **oroloage**
Cele mai solide și **juvaericele**
cele mai moderne
atât pe **bani gata, cât și in**
rate pe lângă **chezășie de 10**
ani cu prețuri ieftine, liferează cea
mai bună prăvălie în aceasta privință
în întreaga Ungaria

Brauswetter János

orologier în Szeged.

Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Notez, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul“ (ad. scriu că au cetit anunțul în „Românul“). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

GYAPJAS LAJOS

măestru zidar diplomat
ARAD, str. Illés nr. 38.
(Casa proprie).

Primește ori-ce lucrări
: în bransa aceasta. :

Face și execută planuri
de zidiri pe lângă prețu-
turile cele mai moderate.

Institut de asigurare ardelean

„TRANSYLVANIA” SIBIU, str. Cisnădiei 5.

Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,

pentru **edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc.** pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

Asigurări asupra vieții

(pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele confesionale cu avantajii deosebite), pe **cazul morții și cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.**

Asigurări de accidente corporale,

contra infracției (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.

Asigurări contra grindinei (de piatră), Asigurări de pagubă la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1910.		K.	5,003.540-78
Capitale asigurate pe viață achitate		"	4,834.801-12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1910	(foc	"	119,830.992-
Fonduri de întemeiere și de rezervă	(viață	"	11,020.266-
		"	2,204.317-

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunei, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acuisiții, cari au legături bune, se primesc în serviciul institutului cu condiții favorabile.

TIPARUL TIPOGRAFIEI „CONCORDIA” ARAD.

Anul I

ABONAMENT
Pe un an . . . 2
Pe jumătate an . . . 1
Pe 3 luni
Pe o lună

Pentru Români
străinătate
Pe un an . . . 40

Telefo
pentru oraș și ir
Nr. 750.

În vrem
voltă și de b
și a celor 15
încă conștiin
prin lumina
supra mizera
sufletului nos
a limbei noas
rafinată brut
ropei central
umplând de
cu simțire ro

Alături
turării, prin
științe român
în întunerec
care epizodul
făcut să-l ză
pus capăt; t
ghiar pregăte
blestat dar
imediate ce l
țională a nea

Este ma
Aceasta
episcopiei gre
în șapte de
vernul statul
ășii sângerân
stre greco-cat
Zadarnic
tești ale așa
care nu sunt
de hoție sufle

Rolul

Doam
Duhul vre
rialism și pesi
In epoca
se poartă o ma
tivul acesta ad
litățile cele mai
luptă sârbădă ș
Și dacă e
azi în sferele n
mului și ale ve
susține, că dec
gorit din cer și
tuire în lume!

Dați-mi v
trăim în valea
guță, mai roma
care dintre noi
și poate face u
Chiar și'n
nic: „Toată grij
dăm”. N'are dre
rit asupra sorti

Norocul n
Și-l poartă